

Amplasat în Sala de Lectură

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

VIRTUȚILE DEMOCRAȚIEI

democrația socialistă ca sistem de norme și principii într-o permanentă și vie răzvrătire în cotidian, în faptul de muncă și viață prin care ne identificăm solidori cu preocupările și cerințele ineseși ale societății, din perspectiva unei noi calități care să acopere practic toate domeniile de activitate — totuși, în mare, general sub care ar putea fi puse două din momentele de largă implicare politică și socială care au figurat pe agenda președintelui României, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Este vorba de lucrările Conferinței pe țară a președinților consiliilor populare și vizita de lucru pe care conducătorul partidului și statului nostru a efectuat-o, participând totodată și la adunarea generală a oamenilor muncii, la întreprinderea „23 August” din Capitală. Și, de bună seamă, cuvintele pe care le-a rostit cu acest prilej, abordând probleme curente ale etapei, modul cum se desfășurase hotărârile Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului, sarcinile prevăzute în planul celui de al treilea an al cincinalului.

Participarea secretarului general al partidului la asemenea importante forumuri democratice ale muncii și vieții relevă încă o dată preocuparea constantă față de soluționarea, împreună cu masele, cu poporul, a problemelor pe care le ridică opera de făurire a societății noastre socialiste multilaterale dezvoltate, examinarea concretă, la fața locului, a măsurilor care se impun și, în consecință, adoptarea celor mai eficiente hotărâri. Se relevă, în acest sens, într-un larg cîmp de referință umană, și virtuțile proprii democrației, marea lor forță de penetrație și, în același timp, înaltul lor grad de eficiență atunci când, izvorite din realitate, sînt puse să funcționeze pe terenul concret și fertil al acesteia, constituindu-se într-o neapuzabilă sursă de inițiativă. „Se poate afirma, cu îndreptățită mîndrie, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvintele rostite la lucrările conferinței mai sus cîmîntite, că numai socialismul a descoperit uriasa energie creatoare ale poporului și a determinat, într-o perioadă istorică scurtă, transformarea puternică a patriei noastre într-o țară cu o industrie dezvoltată, cu o agricultură mo-

dernă în plin progres, a asigurat o puternică dezvoltare învățămîntului, științei și culturii, ridicarea nivelului de viață și de civilizație al întregului nostru popor”.

Evident, un asemenea amplu tablou are în sprijinul său o realitate care se întinde pe multe domenii în timp și pe efortul multor generații dar, în substanța sa, el conține și o puternică lecție de conștiință, știință revoluționară, patulșul creator prin care s-a afirmat și se afirmă personalitatea umană, noua sa identitate strîns legată de aceea a țării, de mersul ei ascendent spre noi trepte de progres și civilizație. Munca și creația în democrație, gândirea și acțiunea puse sub semnul intereselor fundamentale ale țării și, în consens democratic, după norme și principii care vizează drepturi și îndatoriri de fond în societate, sînt tot atîtea trăsături definitorii ale realității pe care o trăim și la care ne raportăm din perspectiva înfăptuirii programului dezvoltării noastre multilaterale. Referindu-se concret la modul de lucru, la rolul pe care îl au în speță diversele noastre organisme democratice și sociale, comunității — spunea secretarul general al partidului — nu au și nu pot avea drepturi aparte sau privilegii. Ei au aceleași drepturi, aceleași îndatoriri; au o îndatorire mai mare însă în calitate de membri ai unui partid în care au intrat în mod conștient, pentru a participa în mod organizat la transformarea revoluționară a țării, a lumii. Desprindem de aici și o imagine clară și precisă a elocvenței a rolului crescînd al partidului, ca centru vital al națiunii noastre socialiste, dar, în același timp, și o îndăvărată etică de partid, modelul uman înaintat pe care trebuie să-l afirmem, în toate împrejurările, comunistul. O etică înaltă, de partid, care ne angajează și dă durabilitate oricărui demers creator. O implicare, așadar, liberă, conștientă în destinul inșiși al patriei, cu un cit mai ridicat și mai temeinic simț al răspunderii, o angajare și o dăruire probate prin fapte, prin dovezi de muncă și creație înaintate, ca semn al virtuților inșiși ale democrației socialiste, ale patriotismului inșiși care ne animă și care se constituie în principalul nostru fond de sentimente.

Lucaefărul

REALISMUL DEZBATERII

În ultimii ani, mai multe reviste — „Flacăra”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Luceafărul”, „Tomiș” — au manifestat adevărat interes pentru condiția limbii și a literaturii române ca obiect de studiu în școli. Din foama trecută, li s-au adăugat „România literară”, „Steaua”, „Tribuna”, spațiul tipografic de profil acordat de ele fiind investit cu statul permanent. În alegerea direcțiilor de acțiune, ar fi fost de bun augur inspirația din editorialul „România literară” (nr. 41, 7-X-1982), intitulat „Limba culturii noastre”, a căl de bogat în idei, observatii și sugestii cu adevărat demne să fie fructificate, dacă factorii competenți și responsabili la care face apel articolul ar elabora, în prizărilor program de măsură în slujba cultivării frumoasei noastre limbi.

Indepărtându-se de orientarea constructivă probată de editorial, în următorul număr al acesteia reviste, criticul literar Mircea Iorgulescu formulează o seamă de puncte de vedere lipsite de realism („Limba și literatura română în liceu — o programă nouă într-un sp-

Florin Pietreanu

Continuare în pag. a 6-a

Ioană — fotografie de Sandu Mendrea

JURNAL DE POET

Bucureștiul în zori

Ultima pinză pictată de Andreescu înainte de plecarea sa dintre noi, expusă se pare pentru întâia oară acum, cu prilejul expoziției comemorative de la Galeria națională, este această viziune de pe Dealul Spirii asupra Bucureștiului în zori, poate cea mai misterioasă dintre mostenirile lui, alături de amurgul cu cer aurii, aflată la Muzeul din Constantină și în actuala expoziție.

Amurgul și zorile, eroubul și bocherul, esepa și proi hotarele luminii momentele după ce a apus sau încă nu a răsărit soarele și n-au răsărit sau apus stelele, atunci când nu mai lumineză creaturile ci înșiși lumina, cînd cetatea nu este luminată de soare și lună ci de înșiși blindetea luminii Logosului.

Lucrarea este plasmuită mai din nimic, extrem de simplă, se crează de zău în cetatea lui Bucur, s-au aprins luminile dincolo de ferestri înaintur, acestor copirise îndelungi, acestor case întore care mai tin desimea nopții în matricea lor în miezul lor în adnecurile lor.

În frîgul zorilor de martie ai bunelor vestiri zorile cele dinții cu adevărat fără amurg dimineața eternă a istoriei transfigurate ceasul cînd transpare vederii corabia cu trei catarge turla așa cum o vede Andreescu de pe Dealul Spirii în acel ceas al nopții obscure a lui San Juan de la Cruz cînd se aude cîntarea spiritului a privilegiorii feciorenice a Mirului în căutarea Mirsei din Canticum Canticorum. Că univme acest fior spiritual l-a cercetat pe acest artist imnic în duhul Bizanțului interior în care a rodit ne îndemnată să credem mai ales această faptură sinuura în pinză care țese din cetate, fapțură omenească lesînd din cetatea cuirînsă de ardoreea focului launtric, mal dezgrabă Fee cum ar spune Claudel în alb cu cobolții pe umeri cobolții care a devenit de o parte și alta aripă zbor aripă ce grăbesc iesirea ca cea a lui Lot odinonară, încinsă cu un briu roșu ce-l dinamizează și usurează țesrea, amintînd de acel anghalos al lui El Greco ce transfigurează orasul Toledo în alte țări dar în aceeași zori mistuitoiri resurecționale prezentă reală în sufletul atîtor inspirati ai Europei.

Mal ales această pinză aminteste celebrale versuri eminesciene ale aceluiași ceas istoric românesc plasmuite pară să fie cuvîntul Logosul tensiunii interioare bucurie: de care a fost atins și Andreescu, certitudinii în imperabilitatea fapturii transfigurate:

Năntea nopții noastre îmblă
Că-lăsa ducei liniei
Chiar moartea însăși e-o pădere
Și un visticier de vieți.

Ioan Alexandru

PREZENȚE MAGICE

Într-o scrisoare expediată din Maramureș pe adresa redacției, o poetă de zece ani pretinde în versuri avîntate și sincere că „minerul se cunoaște în lumina prezentei lui”. Știe: tatăl ei, bunicul, unchiul și frații sînt toți, ca într-o poveste adevărată, în același timp și în același loc de muncă — mineri.

Lipsită aparent de semnificații, notația mi-a rămas în memorie pentru muzicalitatea ei stingacă și dodecafonică. Asimetriile ni se lipește mai ușor de ureche și de retină decît simetriile și-a trecut multă vreme pînă cînd, cu prilejul unei deplasări în bazinul carbonifer al Aninei, într-o dimineață de iarnă, așteptînd soirea primului sut în sălile de anel, lîngă mină, i-am descoperit, de-odată, valoarea: fenomenală pentru intuiția unui copil. Așa era învinsibilități în salopetele lor lucioase și aproape pietrificate, cu căștile de protecție trase pînă deasupra albului ochilor și cu lampa fixată pe șapcă, urcînd din vale spre gura putului pe o suiteare abruptă, minierii veneau, se apropiu, și în ora liniștită și al-

bă, grupul lor mobil, mișcător, avea, într-adevăr, o PREZENȚĂ, o marcă pe care aș îndrăzni să afirm că doar fenomenale astronomice o determină, să spunem, țeserea unei comete pe firmament. Și cu toate că nu era prima oară cînd pașii mă purtau către oamenii din abatajele de cărbune, era prima oară cînd oamenii din abatajele de cărbune, minierii, dobindiseră o înfățișare aparte: un colectiv omeneș decimîndu-și excepția dela sine, purtînd-o firesc, ca pe-o cură, fără gesturi spectaculoase, fără un anumit comportament. Dincoară: nimic mai simplu, nimic mai firesc în dimineața de iarnă decît venirea lor spre sălile de strigare, mersul lor normal dar atît de plin de expresie de parcă un regizor de geniu ar fi aranjat ca pașii să aibă aceeași cadență, elanul brațelor aceeași amplioare, privirile aceași căldură, o simetrie splendidă metaforă a solidității minerilor în lumină, în peisajul strălucitor al zăpezii, cîteva clipe înainte să dispară în adnecurile pămîntului.

Nu cred să existe alte in-deletniri care să-i tînd pe oameni atît de aproape ca

minerul: intrările în sut se fac împreună, strigările în sălile de apel împreună, coborîrul în colțive, străbaterrea subteranelor, munca, și tot împreună se trăiesc cu înălțura pericolele care vor ezista pretutindeni, în ciuda prevederilor și precauțiilor, cît va exista minierii. Bătălia cu cărbunele este grea, este dură, muncă de bărbat cu răzoașe călîți, ojești ca ostașii și la fel solidari, un efort în care pretul vîlții crește, care trezește frăția, devotați-mentul și încrădarea, un fel de rezistență și de birui laolaltă după țepi morale necesare dar ferme, care hotărîsc ca miner să fie doar cel care poartă în fire structura curată a aurului. Și asta se vede. Mîntuă poetă din lunecile Izei avușese dreptate: minierii au prezentă în lume. Au marcă. Carate. Cînd zîmbesc, — dacă i-ai văzut zîmbetul vreadată zîmbetul lor orbitor, despre care am scris și voi scrie fără ca mina să-mi obosească — mută soarele în adîncul pămîntului. Și nu există dreptate mai mare pe lume decît aceasta: ca lumina, căldura, hîinele, să fie printru mineri!

Sânziana Pop

REMEMORĂRI

Vis

Sună-n codri ramuri, sună și răsună,
lin, a dulce pace și-a zăpădată bună,
s-auculăm, fecioară, ramurii să sune,
viscoatele albe-n oase să ne tene.

Sună-n cîmpuri brazde, sună și răsună,
trîmbițe-s, de aur, razele de lună,
s-adormim, femeie, strîns îmbrățișaiți
pe butucul verde-al munților Carpați.

Sună-n riuri crapii, malurile sună
ca un dor de tine-mugurit pe-o strună,
să vedem cu-azu-n aer limpezit
dacă mai e vremea bună de iubit.

Sună-n mare valul, sună și răsună
gîituit cu funii negre, de furtună,
să visăm ondină că părinții-nvie
și că visul nostru este-o rană vie.

Sună-n munții stînci, pisicu-n vînt răsună,
trece iarna albă-n tolbă cu-o cunună,
de omături pure, să ne-neoroneze
dragostea stelară — steag pe metereze.

Ion Iancu Lefter

Adio, Europa!... (xiv)

(ultimul episod)

S e făcea de zău sau poate chiar era, luna trecea ducînd cu ea pasări migratoare spre undeva, (ați văzut, nu-i așa, în dreptul lunii mici puncte care dau din aripi și filifii și se duc), și mă simteam atît de singur ca primul om al lumii.

Deodată, în timp ce formam numărul telefonului care suna la nesfîrșit, mi-am adus aminte de următoarea frază: „Aparițiunea Noarei în Norvegia făcu senzație adîncă. Cugetele păpușilor scandinave lucrau cu asiduitate și fiecare casă avea o mică Nora, gata să se răzvrătească împotriva tiraniei — pînă atunci neobservată — sub care o ținea domnul și stăpîniul ei”.

M-am îmbrăcat. Același costum, aceeași cămașă, fularul pîrlit, virit sub gulerul răsfrînt. Era chiar zău...

Am palpat încă o dată reverul pe care stătuse agățată salamandra rece și aducătoare de nenoroc.

Mircea Micu

Continuare în pag. a 7-a

LUPTA CU SFINXUL

„Getica” la o nouă ediție

Opera în care Vasile Părvan a investit, cu incredibilă devoțiune, ultimile-i resurse, pentru a darul culturii noastre una din justificările ei cele mai elocvente, nu putea rămîne oare multă acoperită de ceașă aprehensiunii. Prezentă mereu, fie și în surdina, ea a fertilizat spiritele și atunci cînd stătea învățatului autor pâlșe o clipă, făcînd loc imposturii, obtuzității grave, „somnului dogmatic” de pe urma căruia viața noastră culturală a suferit așa de mult. Restituirea operei părvaniene, înceată, anevoioasă, a început cu o ciclu de prelegeri privitoare la civilizațiile străvechi carpato-danubiene (Dacia, 1957 etc.), repuse în circulație de regretatul său discipol Radu Vulpe, pentru a cuprinde trectat corespondența (1973), admirabila sinteză despre începuturile vieții române la gurile Dunării (1974), bibliografia (1975), scrierile de caracter filosofic și cultural (1981), iar în urmă Getica însăși, reardusă în actualitate prin grija lui Radu Florescu, fiul unuia dintre elevii magistralului”. Impunătoare cu raportii, Getica reprezintă un monument a cărui restituție nu era permis să mai întîrzie. Căci ea dă seama de amploarea unor eforturi menite să circumscrie un mileniu de protoistorie, cel în care s-au creat premisele romanizării societății geto-dace prin contacte strînse, vitale, cu lumea apuseană. Mai mult ca oricare dintre scrierile lui Părvan, Getica e oarecum rodul școlii pe care a creat-o, deoarece ea smeltează, alături de cercetările proprii efectuate în timp, și pe acelea întreprinse de elevii săi. Punctul de plecare, chiar al sintezei e ampla investigație arheologică de la Piscuț Crășani făcută de colaboratorii săi. Inițial, Getica, a și fost concepută, mai modest, ca un comentariu istoric la comunicarea lui I. Andriescu despre așezarea amintită, comentariu

făcut în sedința academică la 27 iunie 1924 sub titlul: Getii și săpăturile de la Crășani. Materialul i-a sugerat însă o extindere de cadru și aprofundări care au dus la sinteza din 1925, apărută de fapt la începutul anului următor, judecînd după primele conșomări în presă, care datează din primăvara lui 1927: D. Karnabatt în Politica (6 aprilie); T. Teodorescu-Braniste în Aurora (9 aprilie); Adrian Maniu în Tîra noastră (24 aprilie); Șt. Bezvechi în Propilee Literare (1 mai). Opera a atras atenția mai întii ca valoare culturală. Specialiștii s-au rostit abia în al doilea rînd, poate și fiindcă periodicele lor aor la intervale mai mari, N. Iorga, I. Andriescu, I. Nestor, G. G. Mateescu, Radu Vulpe ș.a. au subțris atunci elogii la adresa autorului, care între timp se adăugase adăptare, astfel încît Getica era menită să rămîna nu doar ca opera sa cea mai însemnată pe tărîm științific, dar și un testament. I-a fost dat lui Părvan să diseară în optoeză, glorificat deopotrivă de învățății români și străini pentru această sinteză ca și pentru revistele de vast orizont pe care le întemeiasă. Ca întotdeauna, N. Iorga a știut să observe atunci semnificația sintezei: „Această mare operă, de o însemnă erudiție, care conține sinteză înalt originală a unei îndelungate și sîpre munci, este de fapt protoistoria restiunilor dunărene, locuite de romani”, o sinteză un ghid și o deschizătoare de drum în același timp (RHSEE, 1927, 241). Legat mai de preț din partea unii istoric nu era posibil. Valoarea acestuia aveau să o probeze cele peste cinci decenii de la apariția monumentalei Getica, răsîmp în care progresele arheologice,

Al. Zub

Continuare în pag. a 7-a

SUNETUL

Nu demult, într-o zi de sfîrșit de săptămîna, televiziunea a trimis către noi chipul și vocea unei cîntărețe de excepție. S-au rupt, parcă, ritmurile obișnuite ale zilei și s-a făcut o liniște adîncă pentru primirea de către suflet a cuvintelor născute unul din altul și așezate într-o poemă fără moarte. O

poemă a pămîntului nostru dintre munți, arat de istorie și de doruri, semănat cu bob de lacrimă și limpezit de privirea fulgerată de iubire a atîtor bărbăți. Poema Transilvaniei. De sus, de la Vidra, unde carăle lancelului au tăiat drumuri în pămîntul speranței. Cătreierînd Apuseii de aur și vîlle apelor Spusă, fără nici un fond muzical, doar la căldura vocii cîntăreței din Arad care se cheamă Veta Biris. Știu că numele ei și cîntecul ei s-au legat în ultima vreme de spectacolele cenealului „Flacăra” condus de poetul Adrian Pănescu, și că acolo a fost preștit acest moment unic de simțire românească. Iată că, acum, prin programarea sa într-o emisiune de televiziune pe care o consider o inspirație de sărbătoare, s-a desăvîrșit un înalt act de cultură și de educație. Ce se cere repetat și continuat. S-ar putea împini oare un spectacol în care să fie alături Veta Biris, Dumitru Fărcaș, Sofia Vicoveanca și Tudor Gheorghie? S-ar putea reuini cîntecul lor ca o singură bătaie de inimă care măsoară durata ființei noastre?

Într-o clipă de sărbătoare am ascultat cîntecul pămîntului de aur și sare în istoria căruia întodeauna elemente fundamentale s-au unit întodeauna cum bucuria cu lacrima. Mi mi s-a făcut dor, mie, cel născut în sudul oltean, să mă duc pe-acasă, prin Apuseni, pe valea Mureșului și a Izei, să mă ningă, să mă viscolescă sunetele și să mă cunoască munții și iarba care păzesc venicia limbii române.

Nicolae Dan Frunteletă

În pagina a 3-a:
PE URMELE LUI
MARIN PREDĂ

„ȘI EU AM FOST
LA CĂLDĂRAȘTI!”
de Dumitru Ion Dincă

Deși critica literară românească s-a grăbit să trimetă moartea literaturii rurale și să prevestească viitorul strălucit al unei literaturi urbane fațetele și-au luat de multe ori sarcina de a dezminți proclamația. Ele ne arată în primele două decenii posibilitatea ca cele mai importante creații ale prozei românești rămân încă în sfera unei literaturi pe care critica interesată de programe și nu de realități literare a condamnat-o fără drept de apel. Un roman ca *Morometii*, o năvălă ca *Eclipsa de soare* probează convingător că valorile literare nu ascultă de deciziile critice. Situația este mai veche. E. Lovinescu constata apăsătoare discrepanța dintre dezvoltarea societății românești și literatura ei care nu se sincroniza cu evoluția societății. Istoricul literar în- fel de factor conștient și istoric al acestei discrepanțe s-a făcut văzută și după ultimul război: cele mai puternice opere ale prozei românești au rămas o vreme tot cele legate de lumea rurală. Chiar dacă ultimele decenii au schimbat întru totul raportul dintre aceste două discursuri, existența acestei disonanțe. Cele mai valoroase creații prozastice țin cu precădere o bună bucată de timp de linia conștientă istorică a lumii rurale și chiar și astăzi cind raportul nu este în balanță prozei românești contemporane. A constata și a afirma aceste caracteristici cu explicații obiective precise, este o chestiune obligatorie, care intră în îndatoririle elementare ale criticilor și istoricilor literari. Literatura de inspirație și factură urbană care și-a câștigat locul său privilegiat în atenția criticilor literare contemporane, nu anulează decât vechia componentă a prozei românești sprințată pe tradiție și nu neme din cele mai mari ale literaturii românești.

Legitimătatea unei literaturi se judecă în funcție de valorile pe care le produce și nu în funcție de deziderate și proiecte critice. O direcție literară este legitimă în măsura în care este exprimată de valori artistice legitime, adică autentice. Criticatul a fost îndeplinit cu brio de literatura românească de inspirație rurală și este îndeplinit și astăzi. Un critic astăzi uitat, Lotar Rădăceanu, care preda, prin 1925, pe proza literară nouă, umanistă și progresistă, constata că „Prima literatură românească pe care el o combatea, tradiționalistă, nu intră în patul său procustian, permițându-i să-și dovedească legitimitatea prin vitalitatea direcției și valorile ei. Stupefacția criticului era de a constata, în valorile literare și sintaxale, în perimetrul direcției pe care o combatea cu lux de argumente și aparat sociologic, fără a-l putea diminua practic importanța. „Fabula” acestor stupefacții n-ar fi completă dacă n-ai adăuga în ea, în Rădăceanu a și analizat pe larg o trilogie din care făcea modelul viitoare literaturii române, care menită să pună în umbră direcția „tradiționalistă”: romanul analizat pe nesfârșit cercareaf tipografice se numea *Petru Arbore*, și era scris de Eugen Relgis. Cartea, autorul ei, ca și criticul lor au fost înghițiți de timp ca de o apă neagră. Nimeni nu mai știe că s-a scris un ro-

CRONICA LITERARĂ

ION LĂNCRĂNȚAN:

«Eclipsa de soare»
•
«Drumul cînelui»

man *Petru Arbore*, că a existat un autor cu numele Eugen Relgis și că el a avut un susținător critic și muzicant cu numele Lotar Rădăceanu. Morala fabulei este simplă: singura miză valabilă în literatură este miza pe valori și nu pe direcții literare.

Eclipsa de soare de Ion Lăncrănțan este încă o dovadă că literatura românească este o direcție literară. După un sfert de veac năvălă *Eclipsa de soare* este la fel de vie ca la apariție, dacă nu cu un plus de masivitate pe care distanța ne-o relevă. Petrecută la sat, *Eclipsa de soare* este deosebit de așezute venisuri: literatură literară rurală. Uședeia în care vine să lucreze tânărul agronom Pavel Bora a suportat transformările revoluționare postbelice, care au scos-o din marea vecine. Figura principală a năvălă, președintele gospodăriei locale, Iosif Clorofiu, nu ține decât de simțurile simțurilor al eroilor rurali de altădată. Stăpînul locului este un ins de o mare adaptabilitate, unul din „invingătorii” momentului. Prozatorul care-l distribuie rolul forței inerțiale, deci negative, nu se rezumă să fie un personaj unilinar. Iosif Clorofiu are carura unui individ complex, a cărui impostură a testat ieșirea din serie. Creația, lui Ion Lăncrănțan este obiectivă. Mai puțin obiectivă este în cazul tânărului Pavel Bora, a cărui literatură și al cărui romanticism îl proiectează într-o lumină iremediabil pozitivă. Dar și aici creația prozatorului nu depășește cadrele motivației obiective: Pavel Bora are virsta la care iluzia, candoarea, romanticismul se justifică și joacă un rol decisiv. Conflictul conștient e clocotă a două interese contrare: interesul tânărului agronom de a restitui satului o experiență

veche și a-i adăuga una nouă se izbește de inerența lui Clorofiu de a păstra actuala stare de lucruri care-l conservă și funcția. Primul punct în joc elanul virstei însoțit de stângăcia ei, celălalt se folosește de avantajele primului ocupant, de experiența și de relațiile lui.

Redus la liniile esențiale conflictul este de tip baladesc. Așa cum observa mai de mult Mihail Rălea balada modernizată devine năvălă. Spre deosebire însă de premoniunile criticului, nevistică lui Ion Lăncrănțan se bizuie pe caractere tari, pe conflicte puternice pe care Mihail Rălea le excludea din mitul enica românească. *Eclipsa de soare* strălucete, dimpotrivă, prin două caractere memo-abile și tensiune conflictuală.

Al treilea personaj de egală importanță cu cei doi bărbați aflați în conflict este profesora Cornelia iubita tânărului Pavel Bora. Figura feminină pură și tuteasă, care veghează pașii nesiguri ai noului venit. Ea nu este motorul acțiunii și nu inscrie viziunea printre prozele triumfului erotic. Pavel Bora și Iosif Clorofiu nu se află în război pentru o femeie ci pentru chestiuni care ies din sfera disputei simțurilor. Rolul Cornellei subliniază condiția dramatismului din *Eclipsa de soare* care nu se inscrie în vechia tipologie a prozei rurale. Pavel Bora militează pentru o idee și ca totuși are fără simțul realității via fi un „infrinț”. *Eclipsa de soare* aduce din acest punct de vedere o variantă nouă a prozei de intelectual „infrinț” de condiții potrivnice. Pavel Bora completează cortegiul. Intră atât Dan cât și Andrei Pietraru, eroii lui Vlahuță și respectiv, Camil Petrescu.

Deși găsim strămoși și antecedente acestor supraînvenire pe modele antice, este dificilă. Epoca, mediu, condiții sînt altele. Ion Lăncrănțan este un remarcabil observator al satului și relațiilor sociale românești din anii cincizeci. Desenul este exact, autentic, fiziologia socială este precisă fără ușucălene. Materială rămîne via, chiar dacă Ion Lăncrănțan lucrează cu măsuri de geometru, preocupat de simetrii și de ritmurile interne ale compoziției epice. Importanță în această priză este creația, care dovedește o intuiție mișcărilor psihologice de mare forță și care duce la descoperirea dinamică a trei caractere puternice: Pavel Bora, Iosif Clorofiu, Cornelia. Caracteristică și singulară este la Ion Lăncrănțan împietirea creației obiective cu propensiunea lirică. Proza lui, interesată de propensiunea lirică, este în permanență deschisă orizontului cosmic. Omul lui Ion Lăncrănțan este în egală măsură un om al societății, citi și al naturii. Marile cicluri cosmice ordonează în epica lui existența personajelor. Epica este în permanență influențată din Sadovănești și în stil, care face din Ion Lăncrănțan un mare poet al anotimpurilor. În *Eclipsa de soare* ține de ciclul cosmic se impune sugestiv, iar vîntoarea hibernală la care participă Pavel și Clorofiu respiră o mare căldură care n-o mai găsim, la noi, decît în paginile lui C. Stere.

Cum literatura modernă suferă de presiunea acumulărilor artistice anterioare, nici *Eclipsa de soare* nu scapă acestei presiuni. Năvălă lui Ion Lăncrănțan este la examenul atent o versiune discretă și cu altă mai sugestivă. Mioritic Pavel Bora este un tânăr mort prematur și nenunțat, reprezentînd un destin mioritic. Conflictul în care intră îl via pierde. La capul lui rămîne doar Cornelia cu plînsul ei disperat. În bălădă dintre Iosif Clorofiu și Pavel Bora primul a câștigat victoria. Ion Lăncrănțan evită să facă din adversarul lui Pavel Bora un criminal, dar esențial era pentru el să sublinieze condiția de infrinț a tânărului inginer care intră într-o bălădă în care nu are șansa să câștige. Este înfrinț deci la un model anterior lui Andrei Pietraru, la paternul mioritic. Cadrul mitic al Crăciunului copilăriei, în care se refugiază temporar Pavel Bora, dă cheia partiturii mioritice. Aici se vorbeste de steluța care cad la o „numă veche” și despre mama care-și caută fîl dispărut. Trimiterele sînt clare și subțelul năvălă indicat prin aceste scurte inserții.

Dincolo de acestea cîștigă vocația lui Ion Lăncrănțan pentru metafore grandioase. Un personaj consideră stăpînirea lui Clorofiu asupra comunei o „eclipsă de soare” treătoare. Dar victoria lui Iosif Clorofiu asupra tânărului său adversar amplifică dimensiunea acestei metafore. „Eclipsa de soare” va rămîni. Finalul nu este optimist și conștient al victoriei. Este o năvălă scriitorului. Substanțială, densă dramatică, ancorată cu bună știință într-o rețoa de referințe culte, năvălă lui Ion Lăncrănțan *Eclipsa de soare* este o creație antologică a prozei românești postbelice.

M. Ungheanu

VIATA CARTILOR

Pasărea-Poet

Din trestii și din ape se-aude o cîntare plîngînd / e lira cu sunori înăbușiți și melancolice, / e glasul sumar ceretului și puțin înteleșul poetesc / Ch. Maronei. / Romulus Cojocaru care, în ale sale „Stihuri” (Ed. „Eminescu”, 1982), ne reamuce aminte că poezia și marea iubire, ca fenomene subtile, sînt în cel mai înalt grad durere de ființă; sublim, fiindcă sînt înfrunghiate idealitățile unei proiectii în vînturile unei absențe, traieci al unei absențe tragice, anticipator de conștiință absurdă.

Citită în realitatea ei imediată, analizată plină cu piesă și necerțată în totalitatea ei, în orizontul ei, poezia lui Romulus Cojocaru pare să fie scrisă „cu inima”, o debordare sentimentală directă, de notă simplist-impresionistă multă ne figurăm înaintea unor recunosciți, fiind lesne de observat că textura sentimentală a lirismului unui poem ca „Puncte cardinale” e centrată pe năzuința expresă de a-și cuceri însemnele poeticești, stasul „de poeticești”: „Sînt trînt și singur, alungat / Într-o liniște prin care nu trec / Pămînt, în care / Nu au poposit cîrele / Pentru odihnă: — / O liniște în care se-aud / Ecoriile din ale anotimpurilor / Cum picură din crengi / Si rădăcini / Si-mi intră în suflet / Prin-o ferească deschisă / Spre toate punctele cardinale”.

Surpriza lecturii „stihurilor” se produce atunci cînd suspendăm, cînd renunțăm la semnalizarea imediată a poemelor și decelăm rolul inconștientului în creație, existentă unei „rețele de imagini constante, atrăgîndu-se și evocîndu-se reciproc” (Ch. Maronei). În lumina acestei optice poemetele se constituie ca prilejuri de stingere a obseselor straturilor absale ale eului poetic și înțelegem că dispoziția sentimentală, declanșatoare a energiei creatoare, e prelătită de un fond stabil care folosește peisajul extensiv al textelor, pînă la dependența de starea de sentimentality directă spre a

reliefa un însondabil, cronic agitat, într-o filiară marcată ca fiindă despăciată.

Prin revelația produsă de „Visele femelor” sînt crengi / Sufletul mi este o pasăre / Care a zburat printre crengi” și parcurgerea celorlalte poeme ale cărții, descoperim că lexemele-obsesi în jurul cărora se rostuește materia lirică sînt „pasăre”, „crengi” (sau „cabule înrudite a arbori, păduri”, „pasăre” devine o summa simbolică ce întreține combustia launtrică a poetului, fantasmă, viziune eliberatoare a unei ființe blocată în avene tartarice, alter ego izbăvitor. Prezența pasării, în cadrul poemelor, o întinșim în diferite contexte: „Cineva a zis să-și înfrunghie / De pasări de tot felul / Și frunzele s-au făcut pasări / Și pasările mi-au colorat inima” („Dincolo, timpuri”); „Inima ta să fie pasăre / Peste munți” („Despre inimă”); „Mi-a întinșit inima / De atitea pasări” („Sufletul ca un vis”); „Undeva tremură o pasăre / Pînă devine flăcără” („Lumină”); Pasărea cu siluetă-fasung, găseată cu fișnet fascinatoriu, superbitate „Albă cu aripa ei / De fecioară” e trimisă de ființa poetică trăind în epicentru al cutremurului existențial „printre crengi” care sînt „visele femelor”, — dorință de relație de iubire emersă inconștient din interioritatea poetului, pusă în evidență de prezența cuvintelor-obsesi și a altor cuvinte din aceeași sferă simbolică; realitate ce ne demonstrează că atunci cînd poetul se așează la masa de scris, poemul era deja redactat, intuitiv în absența acestuia, a stihii acestuia, conceput de inconștient, ca perspectivă defuzională.

Sîntem pe deplin conștienți că demersul critic, prin nenumăratele sale aproximații, anticipează un sens care nu mai vine, dar, în întreprinderea noastră de a dovedi că, în aceste „stihuri”, din tremurul trupului poetic crește aripile cuvintelor ce ne aduc veștii din vînturile lui, sistem ajutat de următoarele versuri: „Nu te ascunde în liniștit fosfoare / Cînd pădurea rămîne împietrită / Si cînd printre crengi alunecă / Pasări de lut”. Deși aici disimularea face aproape ilizibilă, imposibilă descifrarea, făcînd așel în „Mîinile întinșate / Sinul, coapsele” (distingem clar în aceste „mîini înflorite” osmoza umanului cu vegetală „crengilor”, simbolul femininității, unde pasărea-poet tinde să se așeze, să se odihnească, să se relaxeze) sau la „Fi pasăre peste păduri”, ca și la „Mă sfîrțecă neliniștită / Numai ochii căpătați au înfrățire / Cînd pasărele deveneau arbori” (indubitabilă sugerează a contopirii erotice) remarcăm că sîntem în posesia unor elemente dispartate ce comunică peisajul extensiv al textelor, pînă la dependența de starea de sentimentality directă spre a

ținutul unor adincuri magmatice tesind, coagulîndu-se în jurul unor simboluri obsedante, realitate coplesitoare și singura de lăsat în seamă, care, închegîndu-se deci ca realitate, poate fi interpretată, dar nu înțeleasă.

Romulus Cojocaru posedă o calitate ce-1 face demn de atenția și stima noastră: autenticitatea trăirilor.

George Morăre

Lirism și introspecție

Încă din romanul anterior, Nimeni nu rămîne singur, puteam fi detectate atributele definitorii ale prozei lui N. D. Carpen. Prozatorul s-a instalat într-o formulă narativă, în care lirismul se împletește cu introspecția, în care regăsim în noul său roman: *Moartea delinului* (Editura „Cartea Românească”, 1981), roman de dragoste, cu titlu simbolic, scris în stilul romanului impresionist-psihologic ale lui Charles Morgan. Ambele culturi se întinșează în prezentarea de pe copertă.

Moartea delinului se vrea o pledoarie pentru puritatea eroiului, în care partenerii se caută unul pe altul cu înfrigurare. Centră este aici problema cuplurilor, menite a reface unitatea primordială, tematică pe care o întinșim în proza de substructură romantică.

Cuplul principal al romanului este reprezentat de Dagmar (nume de rezonanță nordică) și Nicolae Negru, erou absolutist și intrinsec, introspectiv, de o mare candoare sufletească. Acest cuplu este menținut permanent în prim plan și ocupă o poziție privilegiată în paginile romanului.

Celălalt cuplu al romanului îl formează Scriitorul și Ana Maria. Așa cum Scriitorul și intrinsec intră într-un dublu al lui Nicolae Negru, tot astfel Ana Maria este o altă variantă feminină a lui Dagmar. Una adevărat careu de asi, care se grupează după legătură scrisă ale eroiului. Prima parte a romanului este relatată de Nicolae Negru.

Începînd cu partea a doua a romanului, personajul narator devine însuși Scriitorul. Deel, unghiul din care ne sînt prezentați evenimentele, perspectiva narativă, adică, atracția neputnică, Nicolae Negru își pierde viața.

Cel puțin aceasta pare să fie semnificația titlului: *Moartea delinului*.

Mod de a spune că dragostea ideală nu-și află înțelesul în realitate, în condiții de viață. Eros și Thanatos sînt cei doi poli ai ecuației.

Ovidiu Ghidirmic

CARTEA DE DEBUT

Delicatețe și nonsens

O citadină refugindu-se în întimitatea odăii și tînjind după candoarea naturii este Valeria Deleanu. Orașul rece și indiferent, tratat în melancolică simbolistică, cu funcționarul sau din labirintul de piatră al străzilor, rănește sufletul sentimentalist al poetei producîndu-i melancolică totalitate al căror remediu este căutat în amintirea copilăriei în livada bunicii sau în traja visării: „Vitrina lumii ează sufletul / Poate / Dau friu lîbur visului... / Larba nerădătoare strîngîndu fiecea piatră, / Ca se micșorează dintr-odată / Și, iată, se odihnesc la umbra telor pătrîni. / Inși fac rondul. / Pentru o vatră de jărăte căli / Mai poartă-n să desfrunziți săpîni. / Împodobește cu la vînt strădu înăcîsă, / Tîmpul caruia i s-a transplantat o povește / Lasă o poartă deschisă. / În starea aceasta bucură dintre viață și vis / cite un cal un fel îndrăgostit de poartă o stea în frunte, / cite de înfrăgostit de poartă o stea în frunte, / Oanași și străzi, menține tensiunea lirică între sentimentul solidului din urbea unde „se cresc în garaje / Roy-Rouliers (sic) și Jazgare. / Coșul sînt mai complicate cînd poeta este în trotuar” și nostalgia terții, anele imaginii, pădurilor și calor din libertatea lăunțoasă a cîmpurilor.

În general volumul are farmecul nalității, autorea transcriindu-și cu sinceritate trăirile într-o nalitate poetică plăcută vetustă. În ciuda aparițiilor „moderniste” ale versurilor. Lucrurile sînt mai complicate cînd poeta este în profunzimi, scriind cu gravitate suave absurdități: „Pe două pagini de sezon / să mă întîmpin / să primesc ocrotirea eroică / pentru faptul că m-am trezit / mai frumos, mai adevărat / răscrucea palmelor goale”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul celălat. Scamul. Spavsu supren. Fereastră sînt compuse din astfel de versuri absocone care nu ascund nimic. Cu oarecî însemne „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului” și „Pleoapa întînsă peste locul nedescoperit al fructului”. Poetă în Trăversarea luminii. Pe fărul

dan rotaru

La timpul trecut

Totul la timpul trecut!
Chiar și trupul
ce mi-l semnează ca pe-un act
emis de sufletul meu
încă la naștere.
Numai decolorul nu e intact.

Mai e ceva brumă,
mai e ceva ger.
Cineva consumă mai mult
(din toamna aceasta)
decît era voie.
Cu singurele astăzi ascult.

Usai e vâzduhul,
anoșimul îmi pare
ca un vis pe care
nici eu nu-l am vrut.
Cade zăpada care trebuia să
cadă
anul trecut.

Mă mir că există.
Eu puteam să ntim
în colecția-ntimplărilor tale
acum.
Seară de seară
mă felicita umbra,
că mai pot liniști și-o
consum...

Logodnă

Spune-mi,
de cite ori ai trișat
pînă-ai dat de-o iubire
cîștigătoare?

Înima mea e sătulă
de dragoste
și de sănături obositoare.

Să oplăduim
declarațiile fade
de dragoste, pe care și le spun
cel ce-și hrănesc

simțurile
cu baloane colorate
de săpun!

Și să fim martorii
logodnei,
ce se-ntîmplă așa de rar,
dintre regina abinelor lumii
și-un trîntor frumos și hoinar!

E tirziu

Azi nu se mai poate muri,
e tirziu!
Coșciugul din flori nu mai sint
de vinzare.
Marșurile funebre de dragoste
sint.
Mă simt cu-o tristețe
mai mare!

Nu știu dacă vreo dată s-a mai
intîmplat
să merg sprîlîindu-mă-n
soapte.
Astăzi se-ntîmplă ceva
pe pămînt:
jumătate e zil, jumătate
e noapte.

Se evaporă inima, se evaporă
trupul.
Umbrelile de corpuri
s-au deslîșit.
Azi nu se mai poate muri,
e tirziu!
Cine-a avut de murit,
a murit!

Ea

Ea zidește din octombrie
o iubire de argint,
cînd în moarte trez avaea
bucînvînturii ce mint.

Ea-mi repetă în retină
mesurul, într-un grîd divin,

mingind cu pleoapa chipul
și făcîndu-mi-l senin.
Ea mă ține-n echilibru,
furișîndu-mi-se-n vis.
Gîndul ei, pe coala-aceasta,
e un porumbel ucis.

O definiție a plecării

Încerc să te recompun
ca pe-un an fericit din mii de
calendare.
O sinucidere disperată
era pentru toate celele mele
orice plecare.

Fiecare por îmi pare-acum un
semn
făcut spre-a pătrunde cuțitul.
O ratată de stela
ce lovește în plin,
ciuruindu-mi singele,
îmi pare-afîșîțîțîț.

Și fiecare fibră a trupului meu
îmi pare-o pedeapsă lichidă.
Sînt pe-aproape
un leu infometat,
și-aștept ca gura lui
să se deschidă...

Fel de luptă

Nimic din ce-am pierdut
nu se cîștigă!
Nu tolu-i bătaie pe pămînt!
Cărlîile-au cîteodată amnezie
și nu mai cred orbește
în cuvînt.

Cit mori?
Cit crezi?
Cit mă înșin?
Acetia-s
finolurile-n care ne găsim
unul pe celălalt
pe întineric; -
victoria-n care
omîndoi murim...

Pe obrazul unei ape

De ce murim așa de des
în aceeași anică secundă?
Pe coșul casei mele arzi
o stea încearcă să pătrundă.

De tine mi-este sete-n somn
și pașii mi te-aduc aproape
ca două bărci de aur pur
murind pe-obrazul unei ape.

Cosmogonie

Un cuvînt mei trebuie roștit
peste tuburile stîlinate,
să se lumineze-n stolagmite
duhul undei ce le-a zămîșilit.

Tragă-se din temple înapoi
singele-n arterele curmate,
o rostire doar pe jumătate
ar întoarce marea peste noi.

Un cuvînt din toate, un cuvînt
să se rotunjească-n împlinire
și-l destul ca lacrima subțire
să străpungă firul de pămînt.

Se va face...

și se va face iarnă
și se va face seară
omătul o să cearnă
ca pentru-nlă oară

și vești de peste moarte
cu neaua reveni-vor
și-om băcîul departe
Uncheșule Nechilor

și se va coace finul
în ugere de soapte
și Pentele Bătrînel
o să ne-aducă lapte

și se va face iarnă
și se va face noapte

Tentacul

Priveste-n virf săgeata, mi se spuse,
și arcuț se înșiră pînă la dată,
eliberînd și ultima săgeată
spre pîntecele fiarei presupuse.

Acrole nordul singelui palpită,
sub pleoapa mea două priviri cutează;
se stinge una fiindcă domitează
sălbăticiunea-n ochi încolțită.

Dar dimineața o află mirată,
trecută-n piatră, rece, fărîșunet,
cînd se născu primordialul tunet;
ochiul tentacul pipăind săgeata.

Și primul anului 1882...
Bărbatul dormea lîngă ea, pe ploaie,
și profilul lui încă nu îndeajuns
de puternic era străbătutul de lumini cur-
rate, greu de tălmăcit. Ea stătea cu urechile la
pîndă, întînsă alături, goală fără să-i pese, fără
să se teamă pentru ea; și păzea cu strășnicie,
ii veghea somnul, l-ar fi dezmiardat, nu îndrăz-
nea, nu încă; și așa cum îl privea încordată
toată își amîntea de celălalt, de pașii lui sovăte-
nici bubuindu-i în pelucila subțire a memoriei
sale, fără s-o sfîșie, fără s-o vatăme, pelucila
aceea aburoasă și vag transparentă se închidea
ca un ochi — așa cum nimeni nu poate lăsa
urme în unda apei. Nu-l ursa pe Pavel, de ce
l-ar urî, soarta îi alăturase, ca ar fi putut
încă de la început să nu-l ia, era bolnav, alt
doar — bolnav, și datorită ei ar fi fost să-l în-
grijească, să-l țină pe lîngă casa, pe lîngă ea...
Cu siguranță că asta va face, Alec o să înțe-
leagă. Nu creștea el ocrotit în casa fierarului?
Ce-ar mai fi putut în lumea asta orînduită după
legi atât de simple să le umbrească fericirea?

...Laura și Alec dormeau adînc cu fețele albe
intr-o inconștiență greu de înțeles pen-
tru un ochi străin; așa că atunci cînd uia de
la odată lor fu împinsă încet spre perete și Pa-
vel Daicu se opri năcut în prag de ceea ce ei
era dat să vadă (orice bărbat, clădit cit de cit
din singe și carne, avea să gîndească, peste ani,
lîngă de dispreț Laura, le-ar fi căpatat prelu-
mînt fașoasă capul altui cit și nemerulnicul
care îl întinase casa...) mîntea și simțurile lui se
piperău pe dată înfricoșate, orbe și surde;
NU, NU VOIA SĂ ȘTIE!

Cobori împletici scara, doborî o vază în dru-
mul său, nu lăsa seamă, străbute în fușă crut-
ta și ghemul, căuțîndu-și mult locul, în gră-
mada de cilii și bumbac cu mirosuri tari de
șopron...

Fericirea, cînd o și preia mînt, este adîmă
nenorociri: te și pîndi, te cîntă alt om.
După o noapte de dragoste istovitoare Alec
Adam se trezi stăpîn cu puteri depline asupra
tot ce-i aparținuse cîndva fierarului. Fu ca un
fel de febră, ca un fel de dulce orbire necrătu-
toare ce pogorise peste iubirea lor; o să-l
pogorim pe lîngă casa, hotărî mîntime Alec al-
tîm ecol unor gînduri rele, o să-l desăgă-
besc. După aceea, de-o vrea, să plece! A om
muncit destul pentru el.

În fiecare zi avea grijă să-l dea golanți
pentru vitul lui netrebnic. Statura fierarului,
altădată semeată, de român bine înțip pe pi-
cioare, se împușinase, privirile l se stîlîșeasă
de tot; nu-și mai amîntea nimie. Înhabta pă-
ră-lutele destinate rachiului; Alec se simțea în-
cerat în fiecare dimineață, parcă ar fi aflat
în preajma unui orb. Asta îl înfuria peste mă-
sură:

— Te temi? Îl întreba cu blîndețe: halde,
spune, te temi? M-ai chinat cu ce cîline cu
pîndele tale — am pu, tu-am pu pe piciorul
gospodăria. Te hrănesc, îți dau de băut, totul
pe gratis. Fără mine ai fi murit...

Toată vara sub vipia cumpilată a soarelui Alec
bubul cu sete baroașele; veselia aceea nfi-
cească, de încout, l se topise, nu mai vorbea
tare, rămînea uneori dus multă vreme, sprîl-
nit în clești. Sint stăpîn, murmură el, mi se cu-
vine. Și din nou suna fierul ca un cînt in-
dărtat venit din altă lume. Cîștiga bine, binecu-
vîntată îl era meseria. Clipele de dragoste, Laura
și luminau noaptea, erau sîntele, singu-
rele. Pe urmă fuma îndelung minîndu-se a
aproape înșoapîntat, de frumusețea strane a
femeii de lîngă el. Nici nu știu cînd încep să-
fie frică. Cînd și de ce?

Scara omînt în făcerea; și veni clipa cînd, sub
privirile drepte, aprinse și îndrăznețe ale Lau-
rei, Alec Adam plecă ochii. Și sunetele acelea
mici, intime, ale veseliei, trebăluia îndemina-
tecă a femeii, tic-tacul orologului, risul ei cu-
rat — toate se pierduseră, fu ca o alinație
într-o lume tăcută, într-un întineric deplin. Cîț
să fi lipsit din lumea reală? Pe urmă, ca de-
septat din somn, somn greu de oncaș, totul se
reîntregi în lini ferme, bine știute, lumina ce
le albea fețele obiectelor, toate Laura, ca nicodă-
tă seara, îl pusese dinainte o oală mare cu
vin, îi turnă în cană, se lipi în treacă, fremă-
tînd toată, cuprînsă de-o bucurie știută numai
de carnea ei nerăbătătoare; îl îndemnă să bea.
Îl duse cana spre gură!

Alec Adam scutură cu putere din cap; să-l
lase în pace... O împinse de lîngă el, o înde-
părtă cu un gest ferm ce îl sperie și pe el: nu
și-l cunoștea. Nu-l mai făcuse nicînd, nu nici
o altă ființă. Să se fure, să se fure, să se fure,
rîde, ciuda, ce-l încerca? O clipă Laurel îl
veni să tipe: așa cum o fac copiii rămași sin-
guri pe întineric. Se clătîni, își reveni, se așeză
lîngă în celălalt capăt al mesei. Aștepta.

Alec Adam rîde, dar totul fu ca o zgîrîitură
stîngace în peretele vieții:

— Pot să beau și singur, femeie... Știi că
nu-mi place.

Ea tăcî mult, se priveau amîndoi, semăna tot
mai mult cu o pîndă:

— Alături de mine, murmură, îți plăcea.
— Încurcă mina cu degetele lîngi și subțîr
în bumbii bluzei ce o strîngea. Alec văzu, încercat
de-o umire rea, pieptul ei alb acoperit cu
o pelucă subțire, luminoasă, de sudoare: parcă
ar fi fost bolnavă.

— Nerusinat, opti și o lovi greu peste față.
Își luă tutunul și leși afară. Privea cerul ame-
țitor de înalt și-veni să inoate înspre adîncu-
rile lui curate bătute în țîntele stielelor. Se au-
zea un soiet ciudat, îndepărtat, în aerul necîm-
țit al nopții de vară ca și cum cineva ar fi în-
virțit tradnic uriașele roți ale vremii. Ce căuta
El acolo, în acea curte străină, în odăile neme-
nice ale casei străine lîngă o femeie lăută de
le altul? Se chină să-și amîntea chipul și
dar strădania îl fu stearpă. Cine îl dădea lui
dreptul să lovească un om ca pe un animal?

De ce toate astea? De cine ori de ce se temea?
De ce se simțea gol, ca un sac netrebnic aruncat
într-un colț, o otrăpă, un nimeni — el, Alec
Adam, fui zidarul de ispravă, om respectat și
iubit? Îl cuprînsese frigul, poate frigurile,
ru-și-nea, cum avea să recunoască mai tirziu;
urcă scara în goană cu coșul pieptului strîvit
de amarăciune, deschise usa de la dormitorul
lui Laura și stătea ghemuit în așteptare. O
înțoarce cu fata spre el, îl întinse trupul cu
miinile așa cum un vracîl netezește cu palmele
o bolnav pentru a-l tălmădi. Ea l se supuse,
însă toată vointa i se stîrîne îndărîtul ochilor
îngustați de ură:

— Cine ești tu?

— Nu era nici întrebare, nici gînd plămîdit în-
delung, sau încredințarea unei taine. Nu era
nimic.

Din noaptea ceea își separară odăile.
Ca de obicei dimineață Pavel Daicu (cine mai
știe unde dormea noaptele? veni, se prelînce
— nu alta —, în fostul lui atelier după golan-
ții cuvenții. Alec îi întinse cîntînd în altă
parte, în inima focului din vatră, Avea o pun-
guliță de piele prinsă în dosul șoptului acorțos:

Jubirea

alexandru deal

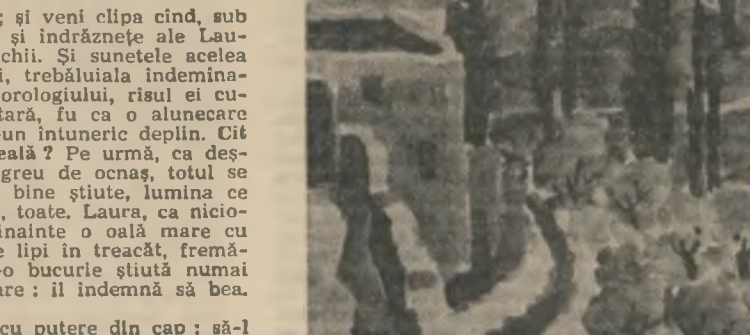
o cerceată mult, parci n-ai fi știut

adunarea pa-
ralei, neghiob, cu ochii umiți, vine!

— Astăzi, spuse Pavel Daicu, și era pentru
prima oară că îi vorbea de cînd aflase împe-
narea lor ticăloasă, astăzi scumpul meu copil nu
voi bea. Și nu voi bea nici mîine, nici poimîine,
nici altădată. Tot răgușit vorbea dar cînd rise,
rise curat; Pînă cînd o să te vad cîrîpînd, pe
tine și curva ta. A început, ha-ha-ha, putrezi-
ciunea!

Alec îl dădu afară în brînci, fierarul era mai
să cadă. Din nou rușinea îl biciui obrazii, dădu
să-l sprîjne dar acesta îl împinse cu putere
nouă, neabătută de Alec; o să mi-o plății, tîr-
turilor, hoților! și bărea că n-o spune cu-ură
ci cu un soi de bucurie fierbinte. Adică, bine
că l s-a întîmplat toată nenorocirea și batjocura,
bine că devenise neom, altfel nu ar fi avut
acum prilejul să guste acest fel de fericire, de
satisfacție a răzbumării!

„Omul acesta este nebuln!”, gîndi înfiorat
Alec. „O să mă ucidă”. La Laura nu se gîndise.
O vedea numai seara, ca nu leșea, stătea
toată ziua în odaia ei. În cartea lumea începu
cleveteala, în taină; se temeau încă de mînia
noului fierar. Toamna trecu și deși Alec munc-
cea ca nicodată, necunoscînd ostentarea, se sim-
țea stăt, făr de puteri sufletești. Nu bea pen-
tru că nu-l era felul: sau știa că nu trebuia să
bea. Din ziua aceea Pavel Daicu nu mai apăru;

În paginile 4, 5, 6 și 7:
Tablouri de Teodor Roduțcu
din expoziția deschisă la Galeriile Municipaliului

se zicea că se afla întovărășit cu un dogar,
o ciubăr, undeva la Hotaru Lemnului, se făcuse
din nou stăpîn pe sine, începuse să pule la chi-
mir. Că aștepta...

Alec Adam se liniști. Spera, tremurînd în el,
cî totul va fi bine.

Cînd iarna își aruncă respirația îl curată dea-
supra Viilor, și cosurile gospodăriilor prînsere
să fumege prietenos fum de lapte ceresc, lui
Alec Adam i se făcu dor de femeia lui. Îl șo-
tea numele cu dulocie, încalzit de blîndețe,
parcă ar fi vrut să-i sapa gîngășia în singele
său... Lepădă baroașele, cleștii, c-un sentiment
de usurare voloasă. De-acum, gata, muncise
destul. Ce-ar fi să-i ia Laurei niscaiv bijuterii?
Nu se pricepea, da nuzise el de un ovrei... Se
simțea ușor ca un fulg, era și vremea nîmului,
a căldurii binefăcătoare din odăile. Ce tînar era,
și senin mai știa dormi! Cîsmele cele noi, ale
cu scîr, îl înălțau, sumanul mirositor a busuioc
bine încopciat sub bărbia înroșită de ger, rasă
abînt, așa intră el în prăvălia aflată în Cetate,
a bătrînelului ovrei. Clopoșelul animat de-așupra
ușii scoase un clinchînt sărbătoreț:

— Sint fierarul Alec Adam, rosti el bătîndu-și
cuvîncios umerii fulgului, cu semeata lui cușmă,
am venit după o țirguală serioasă la Dumnea-
voastră.

De dincolo de teighele de acoperite cu sticle
groase, teighele din lemn de nuc făcut, îl privi
ceretător un omuleț tare-tare comic, cel puțin
așa i se păru lui Alec.

— Adică o afacere, stimate domn, dacă bine
înțeleg.

— Fie și o afacere, înțuvință. Tot țîrg se
cheamă că facem.

Omulețul scoase la iveală — purta costum
nemțesc — niște ochelari cu rame din sîrmă
aurită, cu lentile mici și rotunde, și-l așeză pe
nas mormăind: a să vedem... și rămase tăcut
cîntîndu-l pe Adam. Acesta se simți grozav de
stîntîrit, așa ceva nu mai pășise, cu totul alt-
cum decurgeau lucrurile în fierăria sa.

— Ce să vedeți? întrebă el naiv. Ce e de
văzut?

I se năzărise, deși departe de el a se purta
bănuilor, că ovreii lui își ride în sine. Acestuia
nici prin mînt nu-i trecea. Avea un obraz mi-
șuc, serios, ba chiar grav („și face omu mese-

ria”, îl trecu prin mîntele lui Alec), păru mul-
țumit.

Mă numesc domnul Isaac, se prezentă el.
Poftiți.

Îl împinse ușure lîngă teighele, trei cu toate,
îl făcu să se aplece asupra micilor vitrine. Îl
arță, începî să explice, să tîrîle, răspîndea
un iz subtil de tutun și parfum, toate extra: de
văzute vedea Alec da nici mare lucru nu se prin-
dea de înțelegerea lui; văzu dintr-o dată înve-
selit o mică potcoavă, o mică și nostimă potco-
vicioară de aur, un piț, nemsemnat, o giubășu-
țarie, o lunte cum zăzise vorbind (cu totul în-
țîmplător) un smecher de avocat, ce mai!
o înșelăciune... și izbucnic în hohote sănătoase de
ris, se frînsă din mijloc gata să se încece, cu
ochii strălucîndi de lacrimi, sub privirile înmăr-
murite ale sărmanului domn Isaac, în spatele
cărila de mîi de ani îl cizelau, îl distilau gin-
drea, manierele și simțurile, temerile și bucu-
riile strămoșii lui Moise... în sfîrșit stăpîni-
du-se cu curva o arată cu degetul lui puternic ca
un ic: pe ala o vrois!

— Nu cumva înțeleg?

Nu. Nu înțeleg, inele, brățări, mărgele-măr-
gule, butoni, ace, broșe, pafale, tacimuri, po-
tîrce, spirale, năsturași, nimic din toate astea!

Vala, nimicul acela gîngăș, esența trudei sale
închîpîțit atît de hazlu, atît de... atît de... înu-
țit și imposibil de exprimat, precum iubirea lui
mistuitoare pentru Laura...

Domnul Isaac depuse năzdrăvănia într-o cu-
tușă pe o periniță de catifea purpurie, nu mai
mare decît risul unei corle. Adam plăti și cu-
tușă care se dovedi a fi din ivoriu, golgocant
gri pe care-l dădu făr să clipească. Se sim-
țea într-ol nouălea cer, ar fi vrut să zboare!

Ajunsa acasă, bătu tare tîpîile cîsmelor de
prag, deschise usa cu putere, somn al săpîn-
ului, fu străfulgerat de un gînd uitat, de o vechie
amintire, îl trecu prin ochii mîntii, dar sters,
foarte sters, chipul fatăului său, uită în clipa ur-
mătoare, căldura ce-l învalui l se cuvenea, în-
checășia zăua cu folos.

Le cîntă, Laura, cu gîtul părelnic arcuit,
dreaptă, cu aceeași paloare nelumească a feței
ce o făcea și mai frumoasă, mai dorită, îmbră-
cată în negru, cu părul bine strîns la soate,
sprîncelele acurate într-o semețată absentă, o
trafăcă și încopciată severitate a trupului în-
cătușat în sine, nedat de mult bărbătuții, cu
simțurile ei adormite sub crusta de gheată a ne-
dorinței, a renunțării ei de femeie frumoasă
și tînară, mîndră pînă la distrugere, la moarte,
în umîlnia ei orgolioasă, levită, alt de levită...
el, bărbatul de drept al ei, dreptul iubirii în-
terize, al iubirii născute din frescul vieții, din
mersul cosmic al universului, din gîngășia neru-
șinată a ființelor ce se caută, în afara oricăror
legi scrise, așezat mîndru, cu într-o cadă, în
capul mesei, dobindînd acest drept, l se cuve-
nea, era om întreg și suferise cîți alții întru-o
viață, doar dacă nu cumva... dacă nu cumva
pretul... dar nu, la dracu îndoielile, absolut totul
era firesc, turnat definitiv în tiparele vieții, su-
praviețuindă cel cărău și e dat.

Laura se va numi în curînd Adam, uite cum
vor sta lucrurile, desigur.

O urmărea cu o mare liniște lăsată în adîncu-
rile sale, așezat temeinic pe scaunul lui, plătit
de el, dreptul lui cîsmi și curat, ca așteru o
față curată de masă, bine scrobîțită, o plezi în
aer cu putere defacînd-o din patru, începuse să
semea a stăpînă, stăpîna stăpînului ei: dar
mai înțîl deschise unul din sertarele credențu-
lui înguresc și trupul ei se încovioie mîldros
și se ghiciră prelungi și elastice sub
chia lîngă de casă, i se văzură gîzlezele subțiri
trase în corapii albi, de bumbac, soace asadar
fața de masă și cînd se ridică și deveni dreaptă
singele care-l înundase față și pielea străvozie,
a gîtului se retrase, se stîrîne, redînd-o palorii,
ochii îi se întîlniră...

Și fiecare simți în parte — n-aveau să și-o
spuie vreedată — cum ceva necunoscut, ca o
dîmă întră seamă, se născu, se născu, și
rează, ca și cum niște săgeți otrăvite ale sufletu-
lului, ale răului, înșesc din arcuț înțîr, în
afară, înspre neant, eliberîndu-l, îl rămînd
pururea curată și candidă, alături, într-o imensă,
cotropitoare, consîntățierie!

Nicîntuina, nicodată, nu i se va întîmpla, pe
tot restul vieții, să-și amîntea interiorul acele
clipe, s-o retrăiască...

...Prin urmare e netezi îndelung cu palmele
fața de masă, gînditoare și absorbită stiesi: Alec
nu avu decît să întîndă mîna.

Iarna asta nu o iarnă că toate celelalte;
nu pentru că zăpada ar fi fost altă, frîgul altfel
decît lăsat de Dumnezeeul anulului 1883. Și în
casete omăniilor, și în atelere, și în biserici, și
în întîrîm aceluși ger uscat, de fier, pogorise.
Hotaru Lemnului amoroșe, pădurea nicînd nu
fusesse parcă verde, stătea țepăună, sticloasă ca
un strigoi ce nu-și găsea ogoire din pricina cine
știe căror grele neomenesii blesteme. Hotaru
Lemnului era o blîță așezare de suflete. Cîteva
case pîrplii din vălăg, acoperite cu trestie tă-
iată din balta Spinului, cîteva lanțuri de pămînt
grădnîrit cam în doru leii de niște creștîni
alba convinși că trebuie să trăiască, el și pruncii
lor fecu cam sărăciți și sărăciți și sărăciți, fe-
mele să istoveau fără spor, bărbatii ce să mai
vorbim, cu rachiul de sîcîț. Orieri de dincolo
de Hotar își scupau în sin, arareori se abăteau
în sat. Și atunci numai după rachi, puturoș,
nepuțuroș, tot rachiul se chema că e. Într-o vară,

televiziune tv

Opinia publică

O nouă anchetă TV a început
miercuri seara cu primul episod. Titlul
anchetei: „Noi, opinia publică”. Rea-
lizatoare: Cornelia Rădulescu, nume
ce ne amîntese și alte anchete despre
nuzițele cu dar, cersătorie, bisniță ș.a.,
anchete care la vremea lor au avut
un larg ecou. Cazurile din primul
episod au fost ilustrative pentru inten-
țiile reporterilor, intenții declarate de
altfel în cursul emisiunii nu numai
prin întrebările puse (care nu mai
cereau răspunsuri), ci și prin comen-
tariul din „off”.

era gata pregătit să ne țină o lecție
de etică în comerțul socialist. Vecinii
de bloc, în frunte cu președintele aso-
cietății locatarilor, parcă ar fi avut o
sedință în care se întrebau de ce nu
curge apa pînă la etajul X. Motivațile
lor erau puerile și agramate. Deci,
decă despre cazurile în sine nu avem

ce zice (ele vor fi urmate, desigur, de
altele mai mult sau mai puțin spec-
taculoase), despre „opinia publică”
avem multe de zis. În primul rînd,
credem că nu se poate face un curent
de opinie publică împotriva, de exem-
pî, furtului la cîntar, înainte de a-
trage sever la răspundere pe cei care,
sesizați de cetățeni de cele ce se
petrec în sfera... retribuțiilor lor, pre-
feră să nu audă sau, mai rău, să-și
facă pe usa din spate a marșantului
propriele lor cumpărături... pe gratis.
Așa cum credem că ar fi fost interesant
și punctul de vedere al autorității
tutelare care există tocmai pentru
a-i proteja pe copiii înșăși neștiutori
ce sint chinuți și chiar omorîți din
inconștiență. Pentru că e greu și pen-
tru „opinia publică” să constate inefi-
ciența intervenției sale în, să-l zicem,
celebra stradă Covaci, raiul de atîtia
ani al bisnițarilor.

film

Agonia

S-a spus, nu o dată, că filmul poate
scrie nu numai cronica unui popor, ci
chiar istoria lui. Cinematografia so-
vietică ne-a oferit nenumărate ex-
emple de referință, iar recenta pre-
miată a peliculei semnata de Elen
Klușin și Serghei L. Langhin și L.
Nusimov) reconfirmă cele spuse mai
sus. Capacitatea de a rediți și inter-
preta istoria în termeni contemporani
este concentrată într-un film aparent
eclectic, caracterizat însă de o evi-
dentă prospețime a viziunii. Sumbul
tablou al Rusiei țar

Peregrinilor

cine știe de ce, se abătută niște domni de la cântărele din Orașul din Cîmpie. Se învîrta călcînd scriburile în jurul gînelor, se cruciră, întrerău mai mult de formă, de una de alta, îl declară proscris, tre' să fi fost ceva în latină... Și cu asta, e drept, curse multă apă pe albia Timișului de atunci, îl lăsară în plată Domnului. Numai pădurea Hotașului creștea neîntărită, se adesea în însemna cu adevărat viață. Satul nici cîini nu avea.

Dar totul avea să se cîntărească în curînd, să se schimbe, încet dar sigur odată cu primăvara lui 1881. Drum nu venea de nicăieri și nu pleca spre nici undă în direcția de la poartă, întrerău uimite ale peregrinilor (nu temătoare și nici încercate de vreo speranță deșartă — el nu așteptau de la nimeni nimic) văzură apropiindu-se legănat o căruță cu covilți trasă de un singur cal prin aerul umed, emanat din pămîntul rece, ca niște coloane tremurătoare și fragile, se auzeau copitele, calului buzdînuț în noroi, deschizînd spre el primul drum care venea.

Dar ei încă nu știau. Cociă pătrunse alene printre casele rare, ridică la întîmplare și covilții cu nițel de pînă. Căci alina de capătăria uriașă, cu vene proeminente înodate năpraznic sub maxilarele înclătate, aplecată profund, cu umilități, spre țărîna. Se opri singur, la întîmplare, pe o colină. După citiva vreme, ce așteptare, de sub covilți apărî un om, ca și cum ar fi ieșit dintr-o văgăună de sălbăticiune. Era un bărbat mlîndru, din via celor fără de pîrihană, roșu în obraji, cu plețele bătîndu-i umorl largi ca de cruce, cu mustața înfălțită vîrtej în sus ca la soldații ce pleacă să facă un război, se năpustea Ioan a lui Ioan și colina pe care pusă stăpînire cu de la sine putere se va numi de-acum înainte a lui Ioan.

Din căruță mai sări un copilăndru; dar ce arătare năucă! Lung și deschelat cât nu trebuie, țesut tot din mîini, cu lăpășițe de borcagilor, bălăngănite ca într-o nișură în roci trunchiului îngust petrecut peste mijloc de curca pleznită de arșițe și ploii și de care afîra o ploscă din lemn, desigur pentru sete. Și acest copil se chema Sandru a lui Ioan a lui Ioan. Și țărîna și fîu avuții chipurile amălită de-o lumă încrezătoare ce-l trăda că erau oameni obișnuiți cu izbinzile.

Cum se numește locul acesta? Întrebă Ioan pe cel mai aproape dintre săteni. Cel întrebă se numea Chiru. Se nimerise să fie țesut, cumpărat la vorbă, dar fără trageră de inimă în ce făcea:

— Sint locuri mai bune, domnule, spuse.
— Nouă asta ne place.
— Apoi, dacă vă place dumneavoastră, Hotașul Lemnului l-o fi zicînd.

— Și cînd-i stăpîn alinea?
— Păi cînd să fie, domnule, nu-și putu ascunde mirarea Chiru, nimenia.

Strănuț chibzui clt chibzui și se-ntoarse spre bălăndru; acesta înclină din frunte a mulțumire.

— Apoi, de ce să nu rămînem aici? dar spu-sele sunau numai pentru el.

...Intr-un an Ioan și cu Sandru aveau casă din birne, cu pridvor și curnie, cu țarc pentru păsări, cociță și acareturi; tăsașă lemn, de-o autoritate tot în pînă, din cîntărele, ridică în jur o joasă împreună cu Chiru în locu abrupt al Timișului. Rar cîntărele ca el! Satul se scutură din somn, din amorteala leșioasă ce-l dăduse la iveală, hotărîni trageau cu ochiul în gospodăria lor, cum să nu le placă. Veneau de-acum osteni după puțin, lăsară o oate, un miel... În întîrîm apărură cruci și flori, se lumeară și ei!

Aici nimerise Pavel Dalcu, cu ați și alții, mînat din spate de nenorocirea lui. Cu sprînjii lui Ioan își încropi în vecinătate o fierărie, făcea cercuri pentru călăbări. Acesta-l lecu înclăt înclăt cu turburi de daru băuturi — nu-l întrebăse nimic... Cînd o fi să fie și-o deșerta omu sufletu...

Ioan a lui Ioan avea puteri neștiute, devenise în scurt timp ceea ce fără s-o știe hotărîni, le trebuia și Stăpîn.

Veni, pentru că nu se putea altcum, și ziua destăinurii.

Pavel Dalcu se simțea, multumită lui Ioan, alt om; nu acela care fusese cîndva, asta nu se mai putea; între cele două vieți ale lui, cea dinainte și cea de acum fusese o moarte, astfel se împărțise lui viața; de către un altul care trebuia să piară. Abia atunci renașterea sa va fi implinită!

La auzul acestor vorbe lipsite de cuget Ioan se apînse cumplit, se minie și ridică glasul pentru prima dată de cînd devenise Stăpîn. Și tot pentru prima dată își impuse puterea lui nemărginită: Asta n-o vei face niciodată! N-ai voia mea!

Și îi vorbi de astădată cu blîndețe, pătrînzîndu-i în lumina ochilor, spunîndu-i, că un copil sau unu biet nebun, îl vorbi mesteșugit așa cum trebuie să l te adresezi unui singur om sau unel multimi revoltate și proaste, unei turme, cum că trebuie să aștepte, cu răbdare și dăruire, să aștepte ceasul în care ticătosul își va lua singur cîmpul, sau își va lua singur viața (De ce să-l ucidă? N-ar fi căsă un om anume, ci năsterea unei femei, care-l plămîdește pe ticătos neștiutoare, din dragoste — pe ea ar fi omorî-o!) cuprins de remușcări, tras în jos în mlaștinile nimicietății de propria lui josnice...

Ea, Laura, fubita lui soție, se va țeză din birne, și țărîna, va veni ceasul în care-l va căta!

Era iarna anului 1883, pădurea nicînd nu fusese verde, sta încremenită, naltă și indifereție în teiele gerului, pregătînd în adîncuri înviera de primăvară, mustind de puteri ascunse, și fierarul Pavel Dalcu și-o fi dăruit viața pentru izbăvitorul său Ioan a lui Ioan.

Dar căile soții lui îl va face nu să l-o dăru-lască ci să l-o ia...

In cartierul Viilor se trăia ca și mai-nainte; noul an nu vesteau vreo schimbare care să-i scoată pe oameni din stăpîn lor. În primăvara care veni pe neașteptate — peste moarte zăpăzite se făcură ape, curgeau sîroale pe trunchiuri, de

pe turla bisericii, acoperișurile plouau, se pre-ligneau pe ziduri, casele arătau urte ca niște bătrîne boicote de despletite ce-și plîngeau lini-reții trecute — pămîntul se înnegrișe rău, nu mai primea duhul zăpezii, norolul creștuse dop-pit. Nu se mai putea umbra.

Era tocmai vremea cînd lui Gaspar-sucitu i se zăbea o sprînceană. Asta însemna că trebuire îl vor merge strună. Triumf însemna că podolele dughenel sale date din belșug cu petrolum; triumf însemna stelele burduhnoase pline ochi cu rachi, drepte, disciplinate, în rafturi; triumf însemna pînna de dedesubtul picioare-lor lui Gaspar — unul sănătos, altul betegit, su-cit rău din gleză —, în care vinul dospașea încă din l'al'tan, așteptînd în ascunzimea lui de jivina vicleană să se deșarte în pîntecele muș-terilor; avea și gîste, îndopate cu nucă de că-tre Baba Dirca de le ieșiseră ochii ca la broscoi, pentru clienți mai faloși, mai cu parole. Așa că ștergea plin de voieșie și încredere paharele ce-țoase de nefolosită cugetînd despre sine că de fapt el este un soi de preot pentru sufletele cătrănte; dacă n-are omu franci pentru o casă, tot pe tețheaua mea îl lasă — cînta voios per-tea ca să simțea că dreptatea se găsea de par-tea sa. În fața vinului și-a rachiului țoți omenii-s egal, punga să albe. În așteptarea băutorilor Gaspar-sucitu își aminti de neavastă-s răposata — stătea cu coatele proptite înaintea-i pe lem-nul negulit al teighelei, trăgînd sub el piciorul schilod pentru a-i da răgaz, devenise visător.

Și podidă răcnițele; Lucreția însemnase mult pentru el, fusese femeia vieții lui, se certase din pricina ei cu toate neamurile la rînd, țoți îl pizmău. Era grău și frumoașă tocmai cît tre-buie, lenovie ei era ca o mîngiere pe obrazii lui sfîchituli de necazurile prin care trecuse, se stărușea printre ele ca prin tranșee; că dra-gostea lor a fost un infern, un război plin de cruzime, de neprevăzut — era adevărat. Că is-tă-idea de beteagala lui, că-l arăta cu degetul, că-l numea Pielor, ei bine, da — așa era. Că foamea și năpraznică de-a se dragăli era să-l ducă la buza gropii, și asta era nevoi s-o re-cunoască. Că-l dădea ierburî întăritoare, mă-dună de porumb, fierură de țelînă, he-ha, odată, dragăța de ea, băută peste măsură, i-e-

— Să-ti fie de bine, Arone, îl ură încă nedep-sind de tot de imaginea dureroasă a Lucreției. Să fie de sufletul ei.

Aron habar n-avea de-a cui suflet să fie, in-cuvîntat însă bineștiind că, de cînd lumea, căl-rămăsi se bucură de pe urma celor duș: „Bău-tura din om e mal de folos decît a de-afară.”

În cretămă lumina intra mai mult pe ușle date înălțat de-avînta cu aerul nou, cam tur-bure, de primăvară repede începută și cînd Ale-x Adam păși hotărît înlăuntru învorburea curent-ului îi făcu pe cei doi să clipăsească repede. Alec purta bocancii cu lînte și bufturile lor sunau răspicat, gospodărește. Se cunoștea că era un bărbat care se ce vrea. Aron îl cîntări fără chef pentru că astfel de oameni nu-l plăceau — erau în stare de orice. Nu-i furase el avuții și fe-meia prăpăditului de Dalcu? Și lui i se luase din casă o femeie, dar asta din pricină că fusese bieț, necopt la minte.

— Numai că Alec habar n-avea de gîndurile rele ce se țeseau în jurul lui.

Descoperi cu mirare bucuroasă că e stăpîn pe sine; bunăoară mîrosul vîșg al fumului, ultima lui plătire scămășită deasupra caselor vestind un alt anotimp — iarna murise. Afară, țipătul osilor, hurducarea aspră a căruțelor pe drumul desfundat, hota de copii ce alergă chîlînd; că-suseră hamurile de pe ei, nu mai salăhoreu prins de puterile frieli. În somn îl pătrundea liniștea. Intr-o parte cerul se rupe ca un dig, arunca suvoale de lumină albă legîndu-le cu pămîntul.

Îl lăsa pe Aron să vorbească fără contenție. O găsi pe Laura așa cum rămăsească încremen-ită în fața ferestrelor. Din nou simți duhoarea frieli lovindu-i din plin, năucindu-l; intrasea brutal dintr-o lume ce era a lui într-o fundă-tură; o revoltă oarbă prinse să se ridice în el coplesitoare, el cotropea măruntăie, îl săpa, si-antîni înțelese că nu l se putea împotrivi și ridică brațele cu pumnii înclătați pradă unei disperări neîrădă pînă atunci, vru să strige și nîrîc nu leși în afară și strigătul se întoarse în el cu toate acuzăturile lui, lovindu-l pe din-lăuntru pereții de carne și doar urechile lui in-terioare fură sfîșiate de țipătul unui gînd ascuns: NU — SINT — UN — OM — CA — TOTI — CEILALȚI.

(fragment din romanul „Întoarcerea peregrinilor”)

tras cu mîna el de fier, cu de-a sila, izmenele jos și, fie-i țărîna ușoară (Gaspar își șterse cu dosul palmii lui frivare lacrimile ce-l curgeau sîroale pe față, rîzînd și plîngînd) i-a afumat rușinea cu tămîie! Însemna un curaj nebun să i te lași în așternuturi, așa cum voia dînsa; i te strîvea tot cu sîinii ei arșiși ca niște clopote minăstirești, elanul ei era al puhoaielor țește primăvara din albie. Mătușită l, și cum chiuia ea arzînd birutoare în brațele bărbăților ce-o pătrundeau cu puterea lor. Ei, da! Au fost, au fost mai mulți, cine să-l stea în cale atunci cînd, cu fustele sumese de-ășupra genunchilor roșii, cu cotărița atîrnîndu-i la închetură cotului, țoia pîrte legăndu-și dosul grandios printre platurile cu cartofi ale femeilor ce stăteau în urmă-l, ducînd dulciuri, covirgi, rachiul la ca-zărnițele din sfîrșit orașului. Se spunea că un întăritor își dăduse bray dîului, încercînd, nenorocit, s-o îndestuleze! Cu cîta pompă l-au îngropat camarazii ducîndu-i pe-o perină de purpură medaliile dobîndite cu sudoarea frunții într-altece războie. Și se mai spune că alături de ele prietenii apropiați ai răposatului întă-ritor au depus și două surăuri din părul bălă al Lucreției. Și pe el, pe neînmernatul Gaspar-sucitu, cît l-a mai iubit. Neînmernate erau dimi-țele de duminecă în care se hirjoneau sub dîună, goi puscă, copii nevinovați ai naturii, cînd Lucreția nu-și punea mîințele ei, rîde-rîde-rîde-rîde! Lăsindu-l după puterile lui să se co-cesească! Și cum îl aducea el lipăind, șontic-șontic, pe podelele reci, înforat tot de multu-mire, cioldirul cu lapte proaspăt...! El dezmițea în cele mai dragălașe țeluri, el da, asta nu se poate uita într-o căsnicie ca a lor.

Și ce tragic sfîrșit avușese mitlică! I se dusesse vestea veseliei ei în asemenea măsură încît ajunșese la urechile nobile ale grofului Ladislau Biró, care nu stătu mult pe gînduri și o invită la moșie la o petrecere organizată în cinstea ei și în acest scop însuși vechiul Makai veni la hamurile birjii s-o ia de acasă. A doua zi, același Makai îl dădu întristată veste: Gas-parne Lucreția sfîrșise într-un accident de vin-tătoare. Și că domnul grof e dezolat, și că-l stă-țuiește pe domnul Gaspar să-și bage mîinile în cap, nu cumva să facă țărîni pentru că domni-grof este o persoană cu greutate care n-are ne-voie de scandaluri al căror ecou să ajungă pînă, hăt, la Pesta. Îl va despăgubi cu nețărîmuri generozitate dărîndu-i o pungă de florini să facă cu ei ce l-o țoia capul.

Și bunul Gaspar dădu o slujbă în memoria dispărutei, își ținu gura și-și cumpără o circumă.

Dar altcum se pare că stăteau lucrurile: se pare că după o noapte dură a unei orgii monstruoase sărmana Lucreția îl dăduse gata pe țoți cheții, stăpîn și slugi, fără alegere, fără să ție cont de rang, acolo, în salonul conacului, răsturnată pe pianul la care un muzician cu fi-

gura emaciată, fizică, zdrăgănea în timpul ne-buniei generale mazurci într-un ritm infernal, îl stropia rîzînd în hohote cu suvoale însumate de sampanie văzîndu-i cum se retrag umiliți cu nădragii căzîți peste genunchi, la arunca măs-cări, îi chema și-i alunga, îi injura ca un sur-giu și cînd domnul grof Ladislau Biró află cu acest prilej (ceea ce nu avușeseră curaj să-l mărturisească duzina lui de metrese sclifosite) că pentru ea, Gasparne Lucreția, nu era decît (rîde-rîde-rîde!) un biet bătrînel ramolit și cacăcios și neputincios, că nădragii domnului grof, fie ei și de frac, croiți la Viena, erau goi precum cutia mîilelor, desprînse cu o mină tre-murătoare dintr-o panoplie o carabină cu repe-țitie, ultimul țip și domolul! Manicker, își aranjă monoculul în orbită — cit de livid era în acea clipă domnul grof Ladislau Biró! — apro-pie țelvie de nesfirșită ei prăpastie mereu înfometată de dragoste, ea, Dumnezeule cum rîdea și o descără spre adîncurile ființei ce...

Ajuns aici cu lanțul suvenirurilor bunul domn Caspar izbucni de-a binelea în plîns.

...În clipa aceea intră întrușteru și un biet belivan neînmernat al cartierului, bun povestitor de întîmplări hazlii, care începea prin a te întreba de sănătatea neamurilor și a sfîrși prin a cere de băut pe datorie. Cu deosebire să-și fim oameni!, obișnuia să zică și, în privirile lui adeseori deznădăjduite, ghicea fără greutate că, de fapt, asta era valabil pentru orice din jur, era o lege a firii, mai puțin pentru el. „Am dat destul”, spunea cu năduf, încercat de grele pă-reți de rău; și ce anume dăduse (sau pier-duse) — nimeni nu știa. Își alcătuisse cu trudă, cu pricepere ce vădea o bună cunoaștere a si-biciniilor unor înși (ce mai mulți l) de-a asculta și crede întîmplări neverosimile din viața (tot-deauna a altora) ce nu-l privea, ce trecea nevă-zută, misterioasă, precum visele greu de deștu-șit, pe lângă ei, un trecut.

— Să mă bată Dumnezeu, spuse Aron intrînd în circumă, nu în loc de salut ci pentru că avea el de cu mal-vehe înțelegere cu Cel de Sus, adică de ce nu-l ferea și pe el de împădmîni păt-oșoase, de ce nu avea grăi să-l arunce și lui în rocul în cale? Întîmplările vechi nu mai pot fi întoarse, nu se mai poate face nimic, piatra aruncată rămîne aruncată, dar nici nu mai pot să facă rău de două ori.

Gaspar îl cîntări cu-un rachi, îl pușe țoți în față și fu multumit pentru scîlpătul de recu-noștință din ochii lui Aron.

— Să-ti fie de bine, Arone, îl ură încă nedep-sind de tot de imaginea dureroasă a Lucreției. Să fie de sufletul ei.

Aron habar n-avea de-a cui suflet să fie, in-cuvîntat însă bineștiind că, de cînd lumea, căl-rămăsi se bucură de pe urma celor duș: „Bău-tura din om e mal de folos decît a de-afară.”

În cretămă lumina intra mai mult pe ușle date înălțat de-avînta cu aerul nou, cam tur-bure, de primăvară repede începută și cînd Ale-x Adam păși hotărît înlăuntru învorburea curent-ului îi făcu pe cei doi să clipăsească repede. Alec purta bocancii cu lînte și bufturile lor sunau răspicat, gospodărește. Se cunoștea că era un bărbat care se ce vrea. Aron îl cîntări fără chef pentru că astfel de oameni nu-l plăceau — erau în stare de orice. Nu-i furase el avuții și fe-meia prăpăditului de Dalcu? Și lui i se luase din casă o femeie, dar asta din pricină că fusese bieț, necopt la minte.

— Numai că Alec habar n-avea de gîndurile rele ce se țeseau în jurul lui.

Descoperi cu mirare bucuroasă că e stăpîn pe sine; bunăoară mîrosul vîșg al fumului, ultima lui plătire scămășită deasupra caselor vestind un alt anotimp — iarna murise. Afară, țipătul osilor, hurducarea aspră a căruțelor pe drumul desfundat, hota de copii ce alergă chîlînd; că-suseră hamurile de pe ei, nu mai salăhoreu prins de puterile frieli. În somn îl pătrundea liniștea. Intr-o parte cerul se rupe ca un dig, arunca suvoale de lumină albă legîndu-le cu pămîntul.

Îl lăsa pe Aron să vorbească fără contenție. O găsi pe Laura așa cum rămăsească încremen-ită în fața ferestrelor. Din nou simți duhoarea frieli lovindu-i din plin, năucindu-l; intrasea brutal dintr-o lume ce era a lui într-o fundă-tură; o revoltă oarbă prinse să se ridice în el coplesitoare, el cotropea măruntăie, îl săpa, si-antîni înțelese că nu l se putea împotrivi și ridică brațele cu pumnii înclătați pradă unei disperări neîrădă pînă atunci, vru să strige și nîrîc nu leși în afară și strigătul se întoarse în el cu toate acuzăturile lui, lovindu-l pe din-lăuntru pereții de carne și doar urechile lui in-terioare fură sfîșiate de țipătul unui gînd ascuns: NU — SINT — UN — OM — CA — TOTI — CEILALȚI.

(fragment din romanul „Întoarcerea peregrinilor”)

zarea privitorului la orice imagine ce conține elemente sugestive. Ca atare, poziția lui în fața realității nu este una arheologizantă, exotocativă. El personificarea spectacolului prin crearea unei impresii care operează cu mijloacele vizuale ale supra-realității. Dar, în timp ce pentru aceștia esențială este forța de șoc a imaginii, pentru Stendhal mai importantă este capacitatea ei de a recompona un simbol. Forța de șoc vizuală trece pe plan secund, precum chiar în acele lucrări (Melancolia arheologică) unde elementele hiperrealiste (corpul uman) coexistă cu obiecte banale într-un mic amalgam ce ambiguițează sensul. Reîntînd ca liant de bază al lucrărilor lui Stendhal obsesia timpului devorator, nu ignorăm faptul că ea uneori nu depășește în transcrierea vizuală nive-lul spectacolului strănu, a efectului căutat prin ambiguitate. Sensul este anihilat uneori total de un joc absurd al formelor, între grotesc și riguros (Compoziție XI). Pulverizarea ideii și nedefinirea sentimentului de comu-nicat sint însă la Stendhal reziduuri ale suficient de mult combustibil de bună calitate.

Grigore Arbore

• Horea Flămîndu — Ion Stendhal, Sculptură și pictură, Muzeul de artă al R.S.R. Despre Horea Flămîndu, în numărul trecut.

mircea bârsilă

Intrucivta

Scritînd poezii mă obișnuiesc intrucivta cu moartea: este ca și cum aș surprinde, în timp ce se lasă certina, primele secvențe din schimbarea decorului. Scriu ca și cum aș coace porumbi pe cîmp ascuns într-o groapă și mă ard la degete. Scriu ca și cum m-ar zori cineva să termin la timp,

în fiecare zi, de jupuit soarele. Scritînd poezii mă obișnuiesc intrucivta cu sufletul meu — o găină legată de picior ca elevete de la liceu

ca să-și termine școala, căreia mă trage după el către miez-de-noapte, ca pe-o bucată de lemn, către beznă de unde vine luna și plînge pe sub acurile de la poartă, încă de cînd eram mic, pînă dimineața. Scriu ca și cum ar trece fete pe sus în roii spre necunoscutul unde țoți sint complet lipsiți de chipuri și simt cum mi se scurg în pămînt hainele printre pietre.

Unghi

Unghiul din care trupul și sufletul meu sint niște vecini care se ascultă prin pereții și nu își mai fac nici un fel de serviciu,

smaranda cosmin

Invitația la vals

Supune-te incrincentatului noiembrie
Cînd în parcurile orașului se sinucid
Arlecini și-n bodegi dansează cadrl
Delatorii cu crizanteme la butoniera.
Azi am un gust nesăbuit pentru
Vin negru, sudalmă, vreme să mîngii batul
Prepelcarului singur:
Iartă-mi cele trei deșucheate

unghiul din care se reped la mine ca ureșii cucii de pe scoarțele de lînă cu care sint odăile acestei vieți împodobite unde timpul îmi tortorează inima cu o nua verde,

unghiul din care este ca și cum aș sta lîngă mine inșmi de priveghe și din care îmi aud numele-șarpe zdrobit ce nu poate muri — cum se zvîrcolește încrustat pe o cruce zgudind-o din pămînt.

unghiul din care văd și orbii, din care satul este o fîntînă iar cimitirul ciutura sa.

Oglinzi

A privi simultan în două oglinzi: într-una îl văd pe St. Gheorghe birînd Scorpio, în cealaltă este el biruit. Într-una înșuși mormintul meu este Scorpio iar eu St. Gheorghe, în cealaltă zăresc la fel ca prin ceață cum mă priveșc trist în cele două oglinzi fără a mă vedea în nici una din ele. Într-una am un cerc mare de rază în jurul capului iar în cealaltă o aură întunecoasă din verdele solzilor prin care mi-am împlîntat sulța, în cealaltă chior eu sint verdele monstru. A privi simultan în două oglinzi: într-una văd pomul, în cealaltă, crăpate, fructele.

Nu știu dacă ți-am mai scris

Lasă poeziile și vino acasă mai ferice și sintem noi prizonierii agitatului caprelor cu toate cite dol iezii așteptăm să se facă vinul și să-l țoim nu știu dacă ți-am mai scris ocupați cu globalul n-am timp să mă duc nici la doctor și parcă aș fi putredă sint nopți cînd confund capra tropînd prin tindă cu moartea și te zăresc mereu în apa limpede din căldăra lasă vorbele goale și vino acasă este vremea spălătului de butoaie.

Dorințe tu, cel mai pămîntean dintre lubii. Sigur — plătești consumația și garoafela. Sigur — carnea asudă, se-nmoaie Degeaba.

Dar azi vreau să scriu un pamflet despre Vals, azi aruncă grații de stambă voi salva Onoarea flăgnetelor. Leagă-mi dar ochii cu neagra-ți Batistă, lipeste-mi galant țeava rece De țimplă și-ntrăcă cu glas Sensual: „îmi permiteți?”

Stare

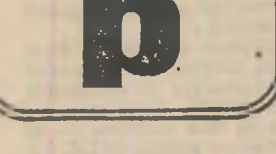
Vine duminica singurătății fardate Vine vinul ca o pledoarie pentru șarfe lor tu caui înțelegerea deplin-a Prietenilor plecați în week-end, A gesturilor cu mandibule reci Mărînînd camea-ncredere. „Neindoleinic” spui „Cu siguranță” „De bună seamă”, „Desigur”, „Vezi bine” Și nu mai ești decît o duminică cu adresă O yală fără vînt așteptînd talazurile Și mai ești siguranța Că miine, Pe buze ultramatinale a ceștii de ceai Va găfii înăbușit țipătul.

Somnul

ca o luntre de sticlă

Desăvîrșit pentru-a fi acuzat De tenebroase complicități Înaintea venerîndu-ți eşecurile, Împăturîndu-le cu evlavie-n scrinul Cu palpații adolescențe... Spun despre tine amicii istorii pe care Fumul țigării le-ntrorchează scălimb, Jarul alcoolului îmi impurporează răbdarea De parcă sudalmă ar fi pumnul meu Crispat sub volanele ochiei Ultimei oazești se duc Coclîndu-ți gustul pe limbă dar eu Care știu vremelnicia tăcerii Ștranțules țipătul ca pe-o sigară Oarbă și-ascult gîgîlul pavana Cu sine albatru; Acum tu, strîns între coapsele Nopții dumei în ochiu-ți miop Nemeritate femei, nu mai știu dacă Numele meu îți dilată pupila ca un Flutur mare și negru, știu doar Că mă-nalț spre-a-ți bănuî peste umăr Somnul, ca o luntre de sticlă.

plastica

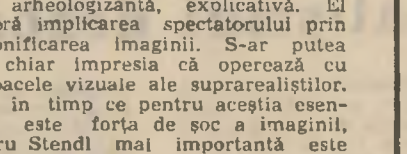

Profesionalitatea și relevanța ideatică (III)

Sub semnul profesionalismului stau și lucrările lui Ion Stendhal. Spun lucrări, deoarece mi se pare că respectivul termen este apt a acoperi mai bine diversitatea de tehnici folosite de artist: ulei pe pînă; tempera, creion; tuș, creion negru, intervenții de tempera; laviu tuș, tempera; laviu, creioane colorate; sanguină etc. Acest artist, format inițial la școala picturii monumentale lucrează cu egală pricepere cu toate, așa încît o discutare a aderenței tehnicii la temă mi se pare inutilă. Tot neavenită ar fi o studiere a expresiei artistice în funcție de modul cum se materializează în cicluri cu orientare ideatică diferită. Căci, așa cum apare clar din imagini, factorul lor generator a fost o obsesie anume: aceea a timpului devorator de simboluri și amintiri, de chipuri și închipiri. Simbolică această intruchipare a Duratei (laviu, tuș, tempera) unde bustul uman (întind în mîna un fruct indefinibil pare o cîrușă erodată de intemperii! A nu

se crede de aici că sensul imaginilor lui Stendhal este același pierdător și disolvent. Într-o splendidă ciclu închinat Cavalerului Trac istoria este retrăită la modul fabulos, proiecțiile mentale fiind însă constituite din elemente disparate neunitare, aparente, obiecte dintr-o recuzită alegorică de trimiț cu gîndul în trecut. Prima 1974—1975, celebrul regizor Luca Ronconi efectuase o transpunere pentru televiziune a lui Orlando Furioso. Totul parea de un modernism șocant, la prima vedere. Filmările erau făcute în palatul ducaș din Urbino, cu corti-doare și camere enorme, cu colțuri misterioase aflate în umbră, prin care circulau cavalerii pe cal de lemn și cînd spun cal mă gîndesc la ceva ce pare cuiva cal. Chiar și un lemn călărit de un copil. Efectul sugestiv era extraordinar. Acumularea modernă de cultură face ca oricine să poată reconstitui imaginea deziderabilă pentru care are drept puncte de reper date mentale însușite voluntar sau involuntar prin mediile de comunicare în masă. Stendhal contează pe sensibili-

balet

Exuberanță și subtilitate

Repertoriul Operei române din București s-a îmbogățit în această sta-giune cu două notabile piese de balet, grupate într-un spectacol unitar, rezul-tat al unei montări și coregrafii în-spirate. Ne referim la „Petrică și lup”, basm simfonic pentru copii, op. 67, de Serghei Prokofiev și feeria în-tr-un act „Crăiasa zăpezii” de Liana Alexandru după un text de Hans Cristian Andersen.

După cum se știe, marelui compozi-tor rus, autor și al altor cunoscute opri muzicale pentru copii („Putul de rățel cel urit” după Andersen, „Tre cîinece de copii” — pentru voce și pian, baletul „Cenușăreasa” etc.) si-a conceput lucrarea ca o demonstrație practică de inițiere în lumea instrum-enților muzicale, făcînd cunoscute într-o manieră atractivă, forma și timbrul specific fiecăruia. Astfel, pa-sărea este simbolizată de sunetele flautului, rata, de obol, lupul floras, de trei corni, Petrică, de grupul in-strumentelor de coarde etc. Trama epică este, normal, foarte simolă, re-ducîndu-se, în esență, la prinderea lu-pului, dusmanul animalelor blînde (raja, pisica, pasărea pădurii) de că-tre ingeniosul și curajosul băiat. Far-mecul lucrării constă în jocul cînd

se dorește un spectacol feeric în care toate elementele (muzica, dansul, pan-tonomia, decorul, costumele) să conlu-creze armonios, sincer, scop în mare parte alina. Coregrafia a întuit exact, și de această dată, (cu excepția unui final cam accelerat, insuficient nuan-țat) componentele structurale ale lu-crării (simplitatea liniei sonore, tran-sparența liniilor, creionînd totodată, melodic) și, în primul rînd, atmosfera ei luminoasă. Dar, și aici întîlnim originalitatea scriiturii coregrafice, este vorba de o viziune stilizată mer-gînd mai mult pe sugestie (chiar și accentele grotesci se estompează în vioiciune și ludic) decît pe expresive concepție susținută nu numai de plastica trupurilor, de mișcarea și gestică balerinelor, ci și de decoruri și

GALA GALAXION

VII. „Un modest Faust valah” ? (1)

Judecând după poziția deținută pe axul cronologic al operei lui Galaxion, povestirea *Moara lui Călfar* (1902) — epodoperă incontestabilă nu numai a plămăntorului ei, ci a întregii proze fantastice românești — face absolut inutilă orice încercare de a-i determina valoarea prin apel la judecata critică de tip contextual. Scrierile de acest gen nu avea decât virsta de douăzeci și trei de ani, trebuie reținut totodată că scrierea nu este precedată decât de umanismul-juvenila tabeată, mai mult pomatocă decât narativă. *Harpisliu* (1898). Într-o altă situație, eveniment, obșnuitul procedeu de a explica suprema izbindă a operei lui Galaxion reprezentată de *Moara lui Călfar* prin raportarea la eventualele experiențe anterioare ale autorului cade de la sine; de pe altă parte, însă, ideea avansată ceva mai înainte — de a privi fațetele, din unghiul unei cronologii cu semne schimbate, considerând seria „legendelor hagiografice” drept „dosarul”, dacă vrem „jurnalul de creație” al marilor navelle și povestiri fantastice tipice cu ani în urmă — se dovedește a fi o rezervă, precum în cazul propus de *În pădurea Cotoșmanel, Cocea Rădvanului și Gloria Constantinii*, cărora, în chip firesc, li se alătură puternica navelle realist-psihologică *De la noi la Cladava*. Dintr-o vreme, acolo, ca spre deosebire de celelalte trei navelle, acceptând, în *Moara lui Călfar* face extrem de dificilă, dacă nu imposibilă, situarea într-un anumit unghi interpretativ care să îngăduie raportarea la un anumit recept moral tribut, oricât de voalat, al unui unic punct de vedere este de obște, dogmatic-creștin trecut ca atare prin filtrul credințelor ezoteric-religioase de sorgine folclorică. Privită din această latură, esențială, a substratului ideatic-simbolic, povestirea se dovedește refractară oricărei tendințe de intruziune a teziștilor moralizant, acceptând, în schimb, avaturul unei ambiguități semantic-existențiale pe cit de derutante, pe atit de tulburătoare.

Sigur, asemenea lui D. Caracostea, putem zice că în intimitatea ei povestirea se bizuie pe o mare opacitate în interpretarea ei. Constatăm, deșertăciunea lucrurilor lumii acesteia! — numai că întreg contextul narativ de aici este complet străin de orice convingere canonică și dogmatică, fiind, dimpotrivă, larg deschis la ideatica existențială înscrisă între parantezele unei ontologii mitice etero-unice de circulație universală atit în timp cit și în spațiu. Emananțe a unui sublim și insolit „accident” de creație, *Moara lui Călfar* constituie un document revelator menit să dovedească neașteptată însușire a epusului mitic autohton — „distric” cu extindere interioară de unicitate și trage resursele, fiecare noi volum al lienei Mălăncioiu constituie încă o regurgitare de forțe, reprezintă încă un efort depășit; are și năsește ceea ce să spună, viu și pregnant, fără suprațoare repetiții sau autopastise, în cadrul unei opere care își completează și își desvârșește conținutul individual. A avea forța să continue și să fi tu însuși, la o înaltă tensiune și intensitate a solicitării versului — iată ceea ce demonstrează și ultima apariție a lienei Mălăncioiu, volumul *Linia vieții* apărut anul trecut la Editura Cartea Românească.

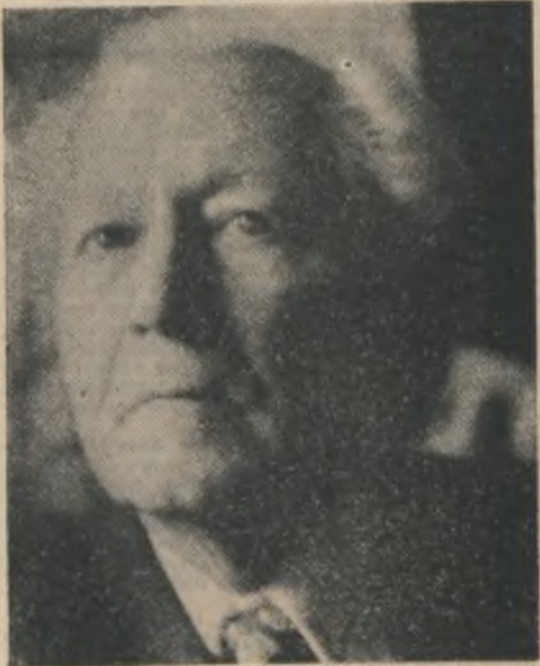
Poemele acestui volum, dintre care unele antologice, se înscriu pe linia tranzațională a citidității autoare, condusă de o fermă opțiune morală și estetică. Dacă au rămas intacte obsesii mai vechi ori mai recente ale poetului, dacă limbajul ei conservă amprenta mitosului arhaic și contactul cu figurata biblică, în schimb, ceea ce observă ca o achiziție de dată mai nouă este sporita pregnanță a versului, imperioasă și ineluctabilă, a unui vers roșit de pe poziții ciștigate și verificate în timp care îl conferă o maximă eficacitate. Enigmaticul și evanescentul, simbolurile etnoase și ambigui și-au restrins mult domeniul în această poezie de neînțeles arderi interioare, lăsând să străbată, mai pur și mai clar, mesajul de o umitoare franchețe și de o categorică stringență: „Pământul țării mele nu este numai ceva din țară / Pământul țării mele este și-n creierul meu / Acolo roade bine și-n anii cind îl uită / Si-n anii cind îl bate Dumnezeu // Acolo seamănă cu materia mea cenusie / Intens populată de ingeri și pășări sfinte / Acolo nimeni nu se bate cu el în piept / Și nimeni nu-l minte // Acolo speicele se cuc în vreme / Acolo nu rămâne porumbul necules // Acolo este loc și pentru culegătorii / Dar acolo din cind în cind ies // Gînduri curate ca fluturii albi / Să fie mai frumoși și afară / Acolo rămîne

istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de Ion Cucu

Al. Philippide

Romulus Vulcănescu

Proză și dramaturgie: Gabriela Adameșteanu și M. R. Iacoban

LINIA VIEȚII

Impresionantă în orice carte a lienei Mălăncioiu e nota de ardore, de decizie și bravură cu care este asaltată poezia care, în cazul poetului, nu dă prea obișnuitele și, în fond, omeneștile semne de diminuare a combustiei interioare de unicitate și trage resursele, fiecare noi volum al lienei Mălăncioiu constituie încă o regurgitare de forțe, reprezintă încă un efort depășit; are și năsește ceea ce să spună, viu și pregnant, fără suprațoare repetiții sau autopastise, în cadrul unei opere care își completează și își desvârșește conținutul individual. A avea forța să continue și să fi tu însuși, la o înaltă tensiune și intensitate a solicitării versului — iată ceea ce demonstrează și ultima apariție a lienei Mălăncioiu, volumul *Linia vieții* apărut anul trecut la Editura Cartea Românească.

Poemele acestui volum, dintre care unele antologice, se înscriu pe linia tranzațională a citidității autoare, condusă de o fermă opțiune morală și estetică. Dacă au rămas intacte obsesii mai vechi ori mai recente ale poetului, dacă limbajul ei conservă amprenta mitosului arhaic și contactul cu figurata biblică, în schimb, ceea ce observă ca o achiziție de dată mai nouă este sporita pregnanță a versului, imperioasă și ineluctabilă, a unui vers roșit de pe poziții ciștigate și verificate în timp care îl conferă o maximă eficacitate. Enigmaticul și evanescentul, simbolurile etnoase și ambigui și-au restrins mult domeniul în această poezie de neînțeles arderi interioare, lăsând să străbată, mai pur și mai clar, mesajul de o umitoare franchețe și de o categorică stringență: „Pământul țării mele nu este numai ceva din țară / Pământul țării mele este și-n creierul meu / Acolo roade bine și-n anii cind îl uită / Si-n anii cind îl bate Dumnezeu // Acolo seamănă cu materia mea cenusie / Intens populată de ingeri și pășări sfinte / Acolo nimeni nu se bate cu el în piept / Și nimeni nu-l minte // Acolo speicele se cuc în vreme / Acolo nu rămâne porumbul necules // Acolo este loc și pentru culegătorii / Dar acolo din cind în cind ies // Gînduri curate ca fluturii albi / Să fie mai frumoși și afară / Acolo rămîne

din cind în cind / Un gol nesfîrșit și-o durere amară // E ceva care începe să mă neliniștească / Mi-o frică pentru mine, se petrec mari schimbări / Aveți grija de creierul meu infierbîtat de durere / Aveți grija de pămîntul roșitor al acestei țări” (Aveți grijă).

Cine poate scrie un astfel de poem, de o asemenea forță percutantă și de un vibrant patriotism ce nu are nevoie de prea multe cuvinte pentru a fi receptat, este fără îndoială o „voce” de care trebuie să se țină seama. Poemul lienei Mălăncioiu mai demonstrează, pentru cel ce cred altfel, că poezia patriotică adevărată continuă întodeauna un ce înecabil, o durere, o suferință și o îndreptărire lăuntrică ridicată la rangul unei simțiri obstoști. Prin evidența ei, de o nobilă independență morală, poezia lienei Mălăncioiu ne obligă nu numai să luăm act de feul cum gîndește poeta, dar, într-un fel, să cugetăm așa cum gîndește ea, să ne identificăm cu un astfel de avertisment vital. Dealtfel, în jurul unei vitalități neînclinate, al unui mod de a trăi, de a gîndi și de a simți ce nu poate fi tranzaționat se rotește întreaga rostire poetică

Urmare din pag. 1

veste. Andrei salvează abatajul”, nici „Lazăr de la Rusca”, nici „Bărăgan” sau „Cetea de foc”, nici, mai de curînd, „Mărul de lingă drum” etc., programa prezîndu-i (spre a rămîne tot la literatura noastră contemporană) pe M. Preda, D. R. Popescu, F. Neagu, N. Sîrbescu ș.a. Acea școală „de acum 30-40 de ani” era și ea produsul unei conjuncturi istorice. Dacă nu recunoaștem aceasta, atunci reproducerea exprimate de M. Iorgulescu trebuie îndreptate numai împotriva criticii literare a vremii, care, ignorînd criteriul estetic a înaltă oculară „mărei” reuși... A. Toma și altora, contribuind astfel la propulsarea lor și în programele școlare, pe cînd Argeșii nu avea avea la semnătură într-o pagină de revistă; ș.c.l. iar în altă ordine de idei în locul aceluși loc de șapte ani (formă fără fond, sau oricum am numi-o), ce putea să funcționeze, în condițiile de atunci? A condamnă global o generație pentru stricarea limbii române este, desigur, exagerat.

Mircea Iorgulescu se pronunță vehement împotriva oricărui de cultivare a limbii prin întocmirea anumitor compuneri cu caracter administrativ. Dacă pregătim cu adevărat pentru viața tinerelor generații, iar viața îl solicită pe oameni să redacteze așa ceva, respectivele ore își au rațiunea lor. Devenim maturi, să le înțelegem, oare, în sine, o mutație produsă în condiția sa față de aceea din anul precedent? Apoi, în ciuda promisiunii de a nu susține „că singură școala este responsabilă de alterarea progresivă a limbii românești”, în ceea din urmă, criticul M. Iorgulescu lasă vîna să aunece fiind mai discret, cînd involuntar și să apese greu tot asupra descălușului, fiindcă acesta nu izbutese să cultive stilul adev. deși majoritatea copleșitoare a orelor prezăvute de

Realismul dezbaterii

program sînt afectate predărilor-învățărilor, altfel spus, comentării textelor beletristice.

Activul critic consideră cele cîteva ore destinate cultivării limbajului tehnic o veritabilă agresiune înfrînt purității limbii noastre. Pentru că excelentul editorial din „România literară” invocă, pe drept cuvînt, numele ilustrilor înaintași Barbu și Helade, fie-n îngădui să reproducem un scurt pasaj din „Prefața” la „Gramatica românească”. Limba este mijlocul prin care ne arătăm ideile și cugetările noastre și a ceea ce cunoaște și știe mai multe lucruri, și a ceea ce simțim. În perimetrul activității productive, în relațiile lor multiple în cadrul societății, vorbitorii contemporani comunică, deigur, în mod esențial, tot prin mijlocirea limbii și, cu sau fără voia lor, sînt nevoiți să apeleze frecvent la termenii tehnici. Dacă marea descăle de la Sf. Sava ar fi trăit într-o societate cum este aceea de astăzi (cu o structură așa de complexă, cu un ritm fără precedent în dezvoltarea științii, cu o asemenea explozie informațională... etc.), negreșit s-ar fi străduț ca școala condusă de el să-l învețe pe elevii cîți mai multe, din multe domenii... Apoi, cele întreprinse de Helade pentru îmbogățirea vocabularului și, în general, pentru dezvoltarea limbii române literare (în epoca sa glorioasă, evident), stau mărturie că nu s-ar fi împotrivit cu simț sincronizării limbii cu progresele societății. Legat de acest aspect, nu li se pare înfrîmptor că, în 1902, Editura Albatros a tipărit un „Dicționar de cuvinte recente”, realizat, cum era și cazul, de un lingvist de profesie: Florica

Enigma Adelei (II)

Cit este parte veridică și cit parte de fantezie în conturarea personajului Tania Lungu din romanul lui Stere — nu putem preciza. De altfel personajul scriitorului din romanul de lină, după ce contractează o pneumonie în îndepărtata Siberie, fapt pozitiv este că Maria Grosu, devenită Stere, i-a însoțit cu adevărat pe soțul ei în surghiunul acestuia și tot atit de adevărat este că ea a fost confesoarea de ani de zile a lui Brăileanu, cum ne dovedește această scrisoare pe care le comentăm. Din ele deducem că relațiile dintre soțul despărțit rămin în continuare de respect mutual, nu gîsim aici nici un fel de insinuații la adresa fostului bărbat, cum de altfel s-ar fi putut întimpla în cazuri de obște. Numele Stere apare rar în aceste scrisori și numai în legătură cu pensia și ajutorul pentru cei trei copii avuți împreună a căror grijă o poartă, se pare, în întregime, mama.

Pe de altă parte, luînd în considerare modul cum sînt „crelonate” celelalte, multe, personaje ale romanului despre care avem date obiective provenite din alte surse, trebuie să conchidem că și în cazul Mariei Stere există un simbul de adevăr. Și, cum spunea, în lipsa altor probe, dăm credit, cu toate circumstanțele de rigoare, acestei imagini (pe care în bună parte, dar la o vîrstă o confirmă intructivă și corespondența).

Asadar, iată cîteva pasaje mai semnificative. Sosind într-o zi la familia Lungu, Vania Răutu (= Constantin Stere), „ajuns pînă la înălțimi de slavă în anele gimnaziului nobilimii din Chișinău”, o surprinse pe Tania desepărată, înăbușîndu-și plînsul cu hațista care-i acoperea fața inflamată de emoție.

(În paranteză, să precizăm anii vieții personajelor acestui semnificativ „trunchi”: Const. Stere — n. 1865 — m. 1930. G. Brăileanu — n. 1871 — m. 1936; Maria Stere — n. 1866, în scrisoarea din 28 septembrie 1928; mine implinse 62 de ani — m. ?).

Mai departe: În deosebi se agita pe chestia asta Tania Lungu, care reușise să convingă pe foști admiratori ai „Puschin al Basarabiei” (cum fusese numit Vania Răutu, n.n.) că o asemenea lacună este intolerabilă (că nu cunoaștea încă dragostea, n.n.). Rosie de admirație, cu ochii căprui scintilați, ea insistă asupra DATORIEI lui Vania de a se îndrăgosti, — în vocea ei puțin nazală suna atită hotărîre încît Vania se resemnă. Mergem în continuare pe firul romanului: Dar urma să fie rezolvată o problemă și mai grea? IE CINE trebuia să se îndrăgostească Vania?

Tania decretă fără șovăire: de Aniuta Burlacu, — verisoara ei și a lui Sasa Lungu, o fată cu un cap mai înalt decît Vania și cu un an mai în vîrstă, — o blondă sprintenă și, portretul acesteia nu ne interesează cu toate că nu strică să notăm că mai toate iubetele lui Vania au fost blonde. Cenușă votă în unanimitate această candidată și Tania primi mandat să aducă la cunoștința Aniutei sentința.

Rei sau nu, faptul este semnificativ pentru dibăcia romanțului de a aduce în scenă micile viclenii ale adolescențelor. Că ea, Tania, li tinea pe Vania nu într-o îndoielă, de altfel, mai jos: Iar Tania, foarte emoționată, i-a comunicat că Aniuta plînge, dar nu e în stare să redecteze, în răspuns, o scrisoare de dragoste la nivelul mîștelor primite, — și că niște Tania, nici Călia nu au reușit să o ajute. Dar, care, voia Tania să o ajute? Tinărul, într-adevăr dotat, dar fără experiență, este manevrat de inteligența feminină în zorii manifestării ei. Evident din acest roman nu au putut izvorî drept decepții pentru toată lumea. Iar Vania, mai indignată de lipsa de talent a Aniutei, pentru rolul de „grande amoureuse”, — a fost Tania Lungu. Oare? Dar nu facem altă analiză romanului, ci căutăm doar unele linii pentru portretul Mariei...

Tania citea cu multă silință toată „literatura” revoluționară pe care i-o dădea Vania (ceea ce nu făcea și Aniuta n.n.), și asculta povestirile lui ca fermecat, cu ochii scintilați, cu urechile ridicate în sus spre gîtul ei scurt, cu fața întodeauna aprinsă. Brăileanu era un bun-cosour și probabil că tot „cu ochii scintilați” și cu „fața aprinsă” îl asculta, în întințirile lor de lași și de la minăstrile Bucovinei și Maria Stere. Din nou la Tania, care avea și alte „formose”: Mai cu seamă dacă îl lăsa pe o prăjitură incorigibilă Tania, — care avea darul să prefacă pe ferocele revoluționari în copil sentimentali și blăjini prin niște mijloace ridicul de simple: cu o fircuță băgată în buzunar pe care Vania pe neașteptate o găsea acolo în mijlocul unei conferințe, cu un ghem de lină roșie aninat la spate, care stîrnea înflăcărata obștească sau cu schimonosii și pașășii de gesturi și de cuvinte ale membrilor cenușului. (...) aproape în fiecare zi ea căra la Comună dulceturii, prăjiturii, plăcinte și alte produse ale artei culinare... Asomenea cofeturii li va trimite și Maria Stere lui Brăileanu dar și acesta îi răspundea cu anumite poame, mere de albine. Tania, adolescentă, tîne și discursuri feminine, cu motivații generale, însă nu lipsite de patos: ea continuă cu ochii umedii de pastune.

— Plătinuține! Micime de suflet! Ce e vinovată o femeie dacă mijloacele ei intelectuale și cunoștințele nu-i îngăduie o acțiune independentă. Mileniile de depresiune nu se sterg cu o adiere a vîntului nou, despre care ne vorbesc tovarășii revoluționari. Dar cea mai modestă femeie poate găsi în inimă și o enormă forță morală, pe care numai creștinii și oamenii de peșteră nu o recunosc. Și dacă dragostea poate înzeca forțele luptătorului într-un ceas de cumpănă sau îi aduce reconfortare și mîngiere în zilele de încercare, nu îndeplinește ea ca și Elena în Turbulențele, în a-1 vîna urma, nu aduce un imens serviciu omeniilor?...

În această parte a romanului, Tania apare, cu toată psihologia ei infinit mai complexă, asemenea Anel, „săraca Ana” din primul captiv al romanului lui Rebreanu, Ion. Ca și aceea, și în spiritul tragediei antice, ca este de a se sacrifica pe sine. Dar în acest aspect, unul din cele mai interesante personaje feminine ale literaturii noastre. Faptele romanului sînt cunoscute și nu le pomenim dect sumar: ea se căsătorește, fals, cu Vania pe cînd acesta era în temniță, cu gîndul, pentru că nu avea așa ceva posibil, în a-1 vîna urma în surghiun. Ceea ce se va și întimpla. După o scurtă „încercare” de dragoste și din partea unuia și din partea celuilalt, reușesc și la unul și la altul, ea vrea doar să-l „ajute”, el n-o „poate” iubi, Tania se stinge în îndepărtata Siberie, în jurul vîrșii de doizeci de ani, regretată de toată lumea în frunte cu... Vania Răutu. Un director de închisoare o caracterizează în chip semnificativ: „A dracului fată și logodnica dumitale! Arde, spirit de nouzeci de grade! E un prichindel de-o șoapă, dar a dat peste cap și pe guvernatorul general, care nu și-a dat seama cum s-a trezit în fața acestui drăcșor. Și a făcut atită scandal, încît i-a fost lehamite. Pruncul nevinovat a îmblîzit așa naționalic! Și i-a smuls autorizația... Ptiu! și nici nu ai la ce te uita! Parcă-i un bățel de patrosorezează anul, degiztat...”

După cum vom vedea din corespondență, Maria Stere era doar unele caracteristici ale acestei Tania, de unde se vede că romanțierul avea temelii să afirme că romanul său e numai parte adevăr gol-golui, restul este operă de ficțiune.

Gheorghe Suciu

lui conștie / Lîngă cel care mîine nu va mai fi // Cîi curios bolnavul îl privește și cum scoate din sine însuși firul subțire / Cînd deodată lichidul viscos nu se mai usucă în aer / Ci curge lin în ultima sa privire. // Atunci firul se termină brusc / Și fără să vrea pătînjene se izrezește în Cînd / Din colul în care lenea lîngă / Și împănjenite ochii lui se desvîrșesc în Cînd.

Poezie a sufletului și a trupului, a materialității și a spiritualului, nu neapărat însă ca elemente antagonice, ci chemîndu-se și eliberîndu-se reciproc, poezia lienei Mălăncioiu scoale în înțelesul volumului de față. Dar nu este decît o scriere de figură predilectă ale discursului său liric: muntele și pustul (desertul sau valea). Cit de straniu se combină cele două figuri și cu cit de bogate sugestii ne-o demonstrează poemul *Acor final*, poem al morții dar și al recuperării sufletului, experienței fundamentale, ca și al experienței tranzitorii: „Voi muri și nu voi și absolut nimic despre moartea mea / Așa cum despre nașterea mea nu știu absolut nimic / Am deschis ochii am plîns și am ris și am plîns / Iar eu închide și nu voi avea ce să zic. // Și totuși moartea mea e un lucru rău / Mai rău decît nașterea poezie / Sînt sufletul ridicîndu-se necut ca pe-o culme / Peste goul în care va-ncape să-noate. // Calcă pe trepte de aer tot mai rău / E din ce în ce mai departe de trup / Aud înțeleșurile scriilor cum trosnesc în aer / Mai tem că se rup. // Cit se mai poate cădea din această vale / În care nimeni nu mai poate trăi altfel / Decit anume pentru trupul său / Și nici măcar pentru el?”

Niciodată lucrurile nu stau la Ileana Mălăncioiu într-un punct fix, imuabil. Propozițiile lor se schimbă mereu, supuse bombardate neînțeles de „materie”, cenusie, intens populată de ingeri și pășări sfinte”. Muntele poate deveni pustiu, după cum desertul se poate transforma într-un pisc. Imuabilitatea e sinonimă și cu moartea și, practic, exclusă, pentru că versurile acestei mari poete contemporane ne elință nicăieri din „linia vieții” posibilitatea recuperării și profeta salvatoare: „Pustiu imens și înfricoșător / În loc de boabe de nisip / Stau unul lîngă altul milioane de oameni / Care au toți același chip / Peste acest nisip înțeles din cînd în cînd / Cîte-o cămăli foarte mare / Care o ia de cîteva ori pe cocoașă / Și-apoi dispăre. // Pustiu imens și înfricoșător / Dacă ar rătați în el neînțeles / Vreme de o sută de ani / Nici un popor n-ar putea fi salvat” (Peste acest nisip).

Dan Cristea

Dimitrescu. Iar în binevîntul dicționar găsim explicații destui termeni tehnici.

A respingere (pentru motivele arătate) o serie de opinii exprimate de M. Iorgulescu nu înseamnă a susține că programele și manualele școlare nu au părți venerabile, după cum în școlănuză că am vrut să fim neapărat — și peste tot — în consonanță cu poziția M.E.I. (A se vedea articolele noastre din „Tomis”, nr. 1/1979 și nr. 3/1981, din „Luceafărul”, nr. 31 și 32/1981).

Spre deosebire de critic, nu credem că programele de limbă și literatură pentru liceu s-ar îmbunătăți în mod autentic prin eliminarea celor cîteva ore destinate preocupării pentru limbajul tehnic. Nu credem că (re) introducerea studiilor lui Bălcescu, Bolintineanu, Alecu Russo și a altor mari scriitori, în locul orelor cu pricina, ar fi o rezolvare optimă, pentru că, pur și simplu, înghesușarea materiei ar echivala cu masacrarea operei acestora, adică a unor scrieri ce sălășlușe în adîncul inimii și al cugetării noastre. Nu înțelegem de ce criticul preferă cîteva ore, cîteva „firimituri” obținute așa cum propune domnia sa, cînd soluția a fost roștită și exhaustiv argumentată de academicianul Cristofor Simionescu într-o memorabilă suită de articole apărute în revista *Iezănu* și „Cronica”. Încercăm a rezuma o singură idee: fără să se modifice esențial ponderea disciplinelor circumscrie pregrărilor tehnico-productive, se impune o mai judicioasă distribuție a materiei respective pe obiecte și ore, înlăturîndu-se paralelismele, repetările, amănunțel, similitudinile de măsurire de regoare pentru sporul calitativ în precădere. Astfel, „amănunțel” obținute s-ar mai afla oarecum în penumbra, iar limba și literatura română ar beneficia de relativ suficiente ore spre a-și reliefa bogățiile ei valențe formative.

POEȚI CEHICI CONTEMPORANI

JAN PILAR

Jan Pilar s-a născut în anul 1917 în Cehia de sud și este unul din poezii cehici contemporani bine cunoscuți și prețuiți în patria sa. El a debutat la vârsta de 16 ani cu versuri inspirate din pitorescul plaiurilor natale, născând spre o lume plină de incantații unor câmpii verzi în care oameni pot să trăiască înfrunți cu magnifică putere regeneratoare a pământului. Dar zilele nefaste ale celui de-al doilea război mondial îl găsesc în Universitatea Carolină din Praga de unde este arstat și internat în lagărul de la Oranienburg, spulberindu-l-se tot fondul de aspirații umanitare. Eliberat din lagăr după victoria asupra fascismului, poetul Jan Pilar se dedică unei creații poetice de profunde rezonanțe sociale realizând o poezie cu remarcabile valențe agitatorice. Maturizat și de experiența războiului, el va reacționa cu promptitudine receptiv ecoul evenimentelor din jur cărora le surprinde cele mai intime resorturi dialectice. Dintre volumele sale de poezii amintim: *Livada cu meri* (1939), *Casa fără ferestre* (1942), *Bucuria pe pământ* (1950), *Copacii nu se îngroapă* (1957), *Frunza galbenă* (1972), *Pământul, cimpie verde* (1977), *Trandafirul verde* (1982) ș.a.

Ce să facă poezia?

Când arde Roma-n foc mistuitor
ce-ar mai putea să facă poezia
cu incendiarii, ce-ar putea,
să se ascundă-n temniță, sub zăvor
sau să pornească împotriva lor?
În lume, Poezia-i ca o stea!

Peste America se-astere-n negru nor...
Walt Whitmann, Robinson, Jeffers, Pablo

veniți-mi toți, acum, în ajutor
veniți, veniți, veniți fără de preț
cui mai e-n lume viață și e soare
ca să oprim înfricoșatul deget
de pe trăgătorii armelor nucleare!
Mai este timp, nu arde Roma încă
cuprinsă-n vivălda nucleară
din groapa care s-a căscat, adinecă!

Mi se-nfioră trupul tot cînd văd
lunara luntre cîntărea-n zare
și lau din poezii puteri cu care
mi întăresc cuvintele, să strig
ca să alung din lumea noastră mare
disrugeră invemînțată-n frig...

Eu cînt pămîntul-n hainele tîburii
lumina ce-nflorește trandafirii
cînt și garofala așezată-n vază
odala luminată ca o amiază
și muzica o cînt, ce-aruncă pînă
unde-i cuprinsă lumea și danșează
ca virtutea brazilor pe munți...

Eu, dragostea o cînt necentenit
dar cînt și frunza tîrului suav
și chiar de-ar fi legată sus, în slavă
c-un fir ce nu se vede, tors din soare
sau lelu-adumbritor tot mai înlînde
plasele noastre de salvare!

Atotbiruitoarea Poezie
cîntă cînd Roma, se înalță vie
peste orașe mari, ca aurora
sporind speranța noastră-a tuturor.

Ea poartă-n brațe blocuri de granit
să-nalțe-un stăvilor de neclintit
ce se stea-mpotriva nimiciei
s-aducă un șuvoi de singe nou
în înghetatul inimii cavou
și viața, de sub țurțuri, va renaște!

Ce este Poezia, se cunoaște:
dă pine celor care simt flămînzii
și cineva cînd strigă ajutor
îi apără pe cei plîpînzii
și-i face, fără preț, să coboare
pe cei puternicii de pe soclul lor
și ne avertizează cu flecare strofi
că-n fața noastră a tuturor
se află cea din urmă catastrofa!

JOSEF HORA

Josef Hora este unul dintre poezii reprezentativi ai poeziei revoluționare a proletariatului cehoslovac. Dintre cele mai cunoscute volume de poezii ale lui Josef Hora, sint demne de amintit: *Ziua de lucru* (1920), *Primăvara involuntară* (1923), *Zece ani* (1929), *Vocea ta* (1930), *Doză minute de liniște* (1934), *Variațiuni Machoviene* (1936), *Patria* (1938) ș.a.

Josef Hora s-a născut în anul 1891 în localitatea Dobrin, a terminat Facultatea de Drept și a lucrat ca redactor la ziarul *Dreptul poporului* (*Pravo lidu*) editat de Partidul Comunist Cehoslovac, unde s-a manifestat ca un aprig luptător împotriva fascismului, dar tematica poeziei sale cuprinde și meditații lirice asupra trecerii inexorabile a timpului, asupra relativității vieții, asupra distanțelor ce ne despart de lucrurile vizibile, ca și asupra distanțelor din noi înșine.

S-a stins din viață în vara anului 1945 în plină maturitate creatoare.

Cintec

Mi-ar place să fiu pasăre, să cînt
ca un copil să te iubesc cumvine
mi-ăș așeza pe-un nor purtat de vînt
cîntre mine, aștepta cînt
și-n gîndul meu te-ăș săruta fierbinte!

M-aș avînta spre cer și-aș cînta
zburînd peste orașe murdare
și pomul verde-al vieții de-aș afla
cu lacrimi, atunel-aș contempla
cum vîntușia lui a dat în floare.

Sub acei pom te-ăș așeza apoi
pe toată, culegîndu-te-n privire
pe valurile similor țîi goi
alunecînd ușor ca-ntr-un șuvoi
as amei cu-ntr-o omenie...

Și tu mi-ai spune: „Vînt cu buze doale
mai luat în brațe și mai strîns, doagore
și mi-ai topti troienele de fulgi
și ai știut, sub lună, să mă culci
necruțînd, în iarbă arzătoare...”

Mi-ar place să fiu pasăre, dar eu
sînt numai o neastîlzită povară
ce m-am desprins, de sus, din curcubeu
și numai palma ta pe pleptul meu
mă-nalță ca pe-o arță ușoară.

Prezentare și traducere de
Doina Zalman și Ion Potopin

CUMPĂNA ZECE

I. Lumea (ca existență) a fost făcută de
prezocratici: apă, aer, foc, pămînt.

II. Luminii îi place să fie văzută, întineric
se ascunde.

III. Cuvintele — material de uzură în opera
medicilor.

IV. Cine trăiește lângă mare (și gîndește
marea) ajunge, inevitabil, la concluzia că, în timpul
furtunii, nu pămîntul atacă marea, ci marea își
reface ofensiva imemorială asupra pămîntului.

V. Dacă omenirea ar exista în timp fără să
spună un cuvînt, fără să folosească nici un limbaj,
într-un proces de purificare a tuturor
infernului lingvistice și, deodată, ar începe să
vorbească — este ipotetza utopică a unui mare
prozator.

VI. Teoria textului, a nesfîrșitei lui grațiozități,
Scopul acestui text este literatizat însăși.
Rațiunea lui este exterioră: ceea ce a „pă-
zuit”. Deci, așa cum poate exprima orice, po-
ate să nu exprime nimic. Faptul că el „se jus-
tifică” totuși, acum, demonstrează că rațiunea
lui există, înseamnă că există, chiar și atunci cînd,
nu va este ceea ce se lasă privit.

VII. Un coleg intuitiv: „nu știu nimic dar
presupun enorm”.

VIII. Între moarte și perfecțiune rezistă înfi-
nitul morții și al perfecțiunii.

IX. Legendele horțoașe Răpășă se naasc.
X. Un citat dintr-un prozator contemporan:
„Domnii mei, vinatul e pușin, doi, trei împu-
că și noi toți simțim gonaci. Auziți foșnetul fiarei
prin deșis. Cu tălpile noastre noi îmbogățim
acest foșnet. Curînd, curînd vom auzi și plezne-
turi împuscătorii atînd pătura. Al cui e trofeul?
Al gonaciilor sau al celor care, la pîndă,
fumează acum și confundă aburul gîfîntului
nostru cu fumul trabucului lor? Fiară zgornit de
noi numai pe noi ne cunoaște, noi simțim
gladiatori din umbră”. Păcat că, din orice pagină
am mai cita, textul nu reușește să păstreze ace-
leași tensiuni.

George Alboiu

Dezbateri ideologice

La Uniunea Scriitorilor a avut loc o dezbateri
ideologică despre concepția scrierilorului general
al Partidului Comunist Român, tovarășul
Nicolae Ceaușescu, cu privire la renunțarea
conceptului de dictatură a proletariatului, caracte-
rului științific al tezei adoptate de către Confe-
rența Națională a Partidului Comunist Român,
cu privire la rolul statului democrației muncitorești
deosebit de mare, care dă naștere la o societate
nouă, superioară societății românești, pe baza
cărora se stabilesc raporturile între Partidul
Comunist Român și statul socialist, organismele
democratice și organismele de stat. Exponerea
a fost susținută de prof. univ. Constantin Stă-
nescu, decanul Facultății de Științe Juridice,
directorul Institutului de Științe Juridice din
țara noastră. Au participat numeroși scriitori,
critici literari și activiști ai Uniunii Scriitorilor.

păstrează intactă fervoarea problematică a
textului lui Preda, evidențiată și în prefața lui
Cezar Ivănescu. Construcția cuvîntului introductiv
are în vedere audiența străină, punînd la îndoie
mîna cititorului francez cîteva date succințe în
legătură cu autorul. În general, Maria Ivănescu a
reținut textul literar și social din România postbelică.
Că analiza propriu-zisă a romanului tradus este
pătrunzătoare, cu intuiția fină a dezbaterii
moral-sociale și cu evidențierea terribile ecuații
dintre Călin și Maria: „Ce n'est que rappeler
que dans un couple, c'est la femme qui a tou-
jours l'initiative. C'est un argument que
l'approche de la femme provoque chez l'homme
un vrai complexe psychique, de la simple em-
otion devant l'éternel mystère féminin, jusqu'à
la peur, parfois vraiment catastrophique, car à
cause d'elle peuvent arriver des bouleversements
sans issue”. Eu aș fi spus, doar, un punct în-
ainte de „car”, altfel sună destul de greoi în
franceză, și aș fi continuat: „C'est à cause d'elle
qu'arrivent...”, fiind în general de acord cu ceea
ce spune Cezar Ivănescu despre *Intrusul*. Mai
puțin exactă consider a fi aprecierea lui Camus,
a cărui traducere în românește, întreprinsă de
Marin Preda în colaborare, este menționată în
prefața. Camus ar fi „l'écrivain français dont
l'oeuvre littéraire et philosophique, toujours so-
laire, est dominée par le rationalisme et par la
sobriété formelle”. Că, ca și de asocierea Morose-
lor cu care poate fi apropiat și *Intrusul*, este
totuși un autor reputat de literatură și filozofie
a absurdului, iar opera lui înseamnă tocmai
descoperirea faptului că universal nu este ra-
țional. Cititorul francez poate fi socot de ase-
menea considerabil, ca și de asocierea Morose-
lor cu Mori credi prin faptul că amîndouă
ar fi „l'expression d'une conscience artistique en
accord avec son génie natif”. Oricum, eu nu în-
teleg! Cei doi scriitori au avut o orientare lite-
rară diferită, cu siguranță. Substanțial și con-
vingătoare mi se pare, așa cum am mai spus,
partea consacrată propriu-zis romanului *Intrusul*.

Opera lui Marin Preda poate cunoaște acum
o audiență amplă, așa cum ar fi meritat-o și în
timpul vieții. Apariția *Intrusului* în limba fran-
ceză este în măsură să conducă la trezirea intere-
sului străinătății față de o operă reprezentativă.

Aurel-Dragoș Munteanu

NUMELE POETULUI

STEVAN TONTICI

Cu mai mulți ani în urmă am avut
privilegiul de a citi în manuscris
traducerea (mai exact, o jumătate) unor
poeme scrise de poezii aparținînd ge-
nerațiilor postbelice din Bosnia și Herțegovina:
autenticitatea copioștoare a manuscrisului s-a
preschimbă, uluitor, în conventionalism supă-
rător prin „ghețurile artistice”, astfel încît, la
apariția antologiei Cu Oriu în Bosnia și Her-
țegovina abia dacă oferea o palidă imagine des-
pre ardenta poezie scrisă în nu mai puțin
ardenta republică din federația iugoslavă... În
orice caz, Mark Dizdar, un poet extraordinar
trecut prin suprarealism și ajuns la o formulă
poetică de o maximă sobrietate, comparabil cu
Montale, devenim în poezii aparținînd ge-
nerațiilor postbelice din Bosnia și Herțegovina
tipărită, dar Dacia Sekulic, poeta unui dolorism
culturăturător exprimat cu lapidaritate antică,
abia dacă era de recunoscut printr-un poem,
„Presimțire” („Slutnja”): „Cheamă copiii în
casă / cîteodată strada e atît de pustie / Am
văzut pînă la frunzele de alun și mi-a ars
lacrima venind dintr-o coplărie // Cheamă
copiii în casă și aprinde focul / E seară // În
umbra de copil tremurînd pe perete / te vei
recunoaște pe tine.”

Convins, după Robert Musil, că nu literatura
copie existența, ci existența copie literatura, în
1979, în prilejul unei călătorii făcute în Iugoslavia,
am pososit mai multe zile la Sarajevo,
dormic să-mi verific impresiile de lectură și,
nu în ultimul rînd, ispitit să-mi așez talpa în
urma tălpii cunoscutului atentator de la Sara-
jevo, urmă abia vizibilă astăzi...

Avem să descopăr în orașul care se mîndrește
cu cele mai frumoase femei din Iugoslavia,
o grupare de tineri și mai puțini liniari
poezii al cărei lider, Stevan Tontici, un poezii
de la fel de suav ca privirea unui copil” (cum scrie
Nehic Stănescu), m-a impresionat prin
discreție, energie interioară conținută și prin
tăcere, în contrast cu locovăciata și expansivitatea
sentimentală a comentoilor săi... După
ce am purtat mai multe discuții cu o tină,
erudită și distinsă editoare, Jasmina Musab-
govic, mi-am propus să încerc într-un fel o
apropiere sau o apropiere a poeziei acesteia
care se scrie în Balcani, „zona poetică” cea mai
interesantă din lume la ora actuală... Protecțiile
sentimentale și nu numai ale mele, unele se
mal și materializează în chipul frumoaselor cărți
pe care o am în față: Stevan Tontici, *Hulese*
și *venez*, (Editura Cartea Românească, 1982);
prefațată de excelentul eseu al lui Valentin F.
Mihaescu, Stevan Tontici — negație și speranță,
din care transcriem aceste fraze penetrante
(Temele sînt tratate din perspectiva unui eu
dramatic, ale cărui experiențe existențiale con-
țin deopotrivă argumente negației și speranței.
Nici una dintre cele două ipostaze nu este însă
definitivă și, prin urmare, negația nu capătă
nicio dată atributul violenței, iar speranța nu
are, nici ea, reprezentările duratei. Pornind
de aici, dar judecînd lucrurile într-un plan mai
general poezia lui Stevan Tontici se află, stilis-
tic, la egală distanță de, să zicem, agresivita-
tea virilă a unor Mirodrag Pavlovici ori
Slavco Almajan și rafinamentul filozofic al lui
Vasko Popa, amîndouă fiind în același timp
ultimă a liricii unui Gottfried Benn.” tradusă
cu vîdătoare voluptate de poetul Dumitru M. Ion
și Carolina Ilca, cartea rezumă într-un fel
ceea ce era mai particular, „noua lirică iugo-
slavă” scrisă în sîrbă, croată, macedoneană,
română sau slovenă, apăsător pentru oralitate
transcînd o trăire precizată, paroxistică, para-
doxală a existenței. „Fă gura mare, / Spune
a, / Spune ce te doare, / Hai să stăm omeneste
de vorbă, / durerea s-o fotograflem, / Băiutul
meu, // Hai să-ți controlăm obria, / Să
examinăm totul cînt, / Să eliberăm necunos-
cutul, / Rana s-o pecculim. // În întinsețea
plămădă / Să-ți injectăm duh dumnezeiesc, /
Să sîpăm în tine o groapă și s-o minăm / Ca
să cîștigăm bani — / Încearcă să cînti la mu-
zică / Tare-tare, lute-lute; / N-ai nîcl pe
dracu, fiule, / Ești ca aurul curat-structurat / De
noapte fereste-te ! // Bine te ții pe picioare, /
duhul / și se ține bine și el, / Suporți o lovitură
de 100 de chile, / Mașinaria ț-e nouă, /

Ești sănătos tun, / Ești croit din fier rece,
băiete, / Dintr-un material fără moarte — /
Sună el, pe dată / Ce-ai să-ți atîngi puțin
sufletul // Spune a, / Sontește drag, /
Spune ce te doare, copile nemuritor, /
Spune și mori... — Control, mefiența în-
tr-o falsă condiție divină, în posibilitatea
accederii la o reală transendență („Bine făcut,
desul de citit / Era înăru Iisus Hristos, / Ziua
privea mînătoare feciore, / Noaptea, în tălă,
cu moartea se sîrta. // Noaptea-l spunea
cîte-n lună și-n stele / Și trist pe cruce se
cătora / Și-mbrățișînd lemnu ca pe un frate
necunoscut / În trup mi s-a pironit. // Era
meșter și fozose / Cule de fier și sfiorole. /
Salvatorul nostru, Dumnezeul nostru ! / Umiți
li strigări prieteni. // Îi sîrtații, îi umezîră
buzele, / Și cînd să-și dea suflarea din
urmă, / Tîrîndu se rușină de singele său — /
Era de acum Dumnezeu — singur / Era de-
acum Dumnezeu — singur în rai. / Prînze să
tipe, să rozege, să strige, / Dar sufletul, ah, îi
zburase, / Tocmai atunci ceva groaznic, / Ceva
ipocrit se furisase într-însul. // Și chipul își
pierde strălucirea / Și nimeni nu-î spăla rînilă
— / Numai în mine, uneori, noaptea / Plînge
tîlna — mal negră ca noaptea”. — *Cazul*
înăru Iisus Hristos, imersivitatea, prin biolo-
gie, în pulsația ritmurilor comice, liniștitoare
după ce cu „șgomot și furie” existența a fost
privită frontal, huliță și venerată cu un special
accent iremisibil: „Cule-te-n patul greu al
tîrîneli; / ea leucete, Și fil cit se poate mai
singur, flîndr-i / ceva atît de frumos ! / A-
scultă muzica atîntă cîntă-tîlne loc / de cu-
vînte — / Fă totul să înveți alci școala somnu-
lui. // Lasă-ți sufletul în viitorul apropiat și
dormi — / Aștef iarăși vei fi de unde te
tragi, / Inchipuie-ți că ești frumos și nepăsător
/ fil din nou — / Aștef alfa-vei esenta din
tine. / Căltorește în somn și vei fi multumit
/ peste poate / Prefăcînd obșnuitele clipe
în momente / istorice și glorioase; / Invată alci
școala somnului — acesta e / lucrul cel mai
frumos, / Și singurul care te-ar putea răcori. //
Desfă-te cît timp chipul nu ți se / carbonizează
în aerul greu, / Căc altădată vei fi o
podoabă perfectă — / Fă toate acestea o dată și
pe urmă / din nou / Flîndră nîmici nu / mai
plăcut decît această școala a somnului.” (*Școala*
somnului), Șocantă, realistă pînă la prozastic,
dialog sarcastic ori inconștient monolog interio-
rior, histonrică adesea (multe din textele
scrise de Stevan Tontici au fost destinate scenei)
poezia lui Stevan Tontici e întru totul seducă-
toare și memorabilă cîntîndu-se (suprem elogu
traducătorului) ca și cum ar fi fost scrisă în
românește. Decit să ne lamentăm la nesfîrșit
în legătură cu imperialismul cultural anglofon
sau francofon, cu mult mai bine-i să facem noi
ceea ce nu fac alții, și să traducem, ca în
cazul de față, mari poezii al unor țări „mici”
decit tot felul de nulități de alurea (sau să
traducem alurea tot felul de nulități de la
noi).

Cezar Ivănescu

Noi treplat, ne-am pierdut și din
cerem unul de la altul numai elementă.
Și năvi, în ideea ne-am păstrat imobil;
dar observ că de mult nu mai sînt
un copil.

Oameni diferiți sintem, și amîndoi sîntem
că-aceasta e cauza pentru care găsim
amîndoi sensuri care nu mai converg.
(Două lozmi pe-una drum nu prea mă
răspund.

cînd fiecare vrea un fel propriu, amune;
greu se găsește lucrul identice-n lume.)
Cum, și de ce așa de departe-am ajuns,
nu cred că o să ne putem da vre-un
răspuns.

Și nici să explici nu poți, e o parte din
noi,
pe care-o simțim, poate, numai noi doi.

FLORIAN MĂCIU

Noi doi

Sînt și mă-nneb: de ce mi-ești stăpîn;
și că pe un copil, pe care îl ții de mîni
și-î duci să-l arzi bucurii și dureri,
îți place (ie să mă consideri)?

De ce te mereu faci săgeți din cuvînte?
Și de ce mereu mă faci să te în minie
ca pe-o mînașă de inimă, și de ce
Nu cred că o să-mi poată răspunde nimeni.

Al un fel de mister în juru-ți țesuț,
poate-un motiv mai aparte-ai avut?
Dar de fapt cred că sintem numai noi doi;
să explici, nu poți, e o parte din noi.

Rezultatele concursului de scenarii cinematografice organizat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste

Joi, 24 februarie a.e. în sala cinematografului
„studio” din Capitală a avut loc în prezența pu-
bicului spectator, deschiderea plerurilor con-
ținînd numele autorilor care au cîștigat concursul
de scenarii cinematografice pe teme de actuali-
tate din viața și activitatea clasei muncitorești,
concurs lansat de Consiliul Culturii și Educației
Socialiste.

Juriul, condus de tovarășul Dumitru Radu Po-
pescu, președintele Uniunii Scriitorilor, alcătuit
din activiști de partid și de stat, scriitori, critici

de film, reprezentanți ai unor colective de os-
menți și muncitori, a declarat rezulțiile la concurs
următoarelor scene: „Neamliștii” — autor
George Deomid Buceac „Acordății circumstanțe
atenuate” — autori Simion Gal și Radu Gurău
„Salutări de la Cap Midia” — autor Alădă Bu-
tunoiu.

Acetste scenarii vor fi incluse în proiectul de
plan tematic al cinematografiei pe anul 1984.
Cetiați participanți la concurs vor primi re-
zultatul în scris.

Am făcut și eu... (bagă), avlon la ora cînci, formele vamale,
Adio Europa...
Trecuserăm de puntea „transit”, Ne invită
să plecăm spre avionul ce ne aștepta posomorț
și demodat.

Am dat să tes. Două valize, o mică plasă cu
cadouri, devastarea și nedumerirea mea. Aero-
port, inghenială, Lună...
Autobuzul de rigoare; „poarta numărul trei”
În toate limbile pămîntului...

Luna rămbese pe cer ca un sculpat de betiv
afidindu-mă. Păzări treceau prin drept el și-
tînciorau strălucirea.
Am pus mîna pe geamantane, am oțel și am
porțit...
Și, după trei pași, simțînd că cineva de un-
deva mă privește, senzația primară averim-
mentul, nu știu, ceva, nu-i așa? m-am întors...
Nimic!

O masă de oameni rămăși la rampă. Poate, un
gînd, poate o iluzie, poate nimic...
Și totuși, ceva, cineva, ridicare o palmă de
bun rămas, aer adio discret, depărtat și adine ca
Ditarea... — sfîrșit —

P. S. Citez pe furnizorul acestui subiect de
serial cu care, sper, că nu v-am plictisit prea
mult, nu?

„Simbolul unei idei care a primit sufletul din
vin; ea (ideea), e răscumpărata din condi-
ținea-l inferioară: A făcut marce pas, a luat
ființă!”

P. S. la P. S. O excelentă carte scrisă cu
mină de slujitor al limbii române a apărut la
Editura breslei „C. R.”. Autorul? George
Pituț. Titlul ei?...

M. M.

Lupta cu Sfinzul

Urmare din pag. 1

substanțiale, n-au anulat „scenariul” proous de
Părvan, întărîndu-i dimpotrivă temeiurile. O
atare sinteză nu putea lipsi din programul
valorificării culturale-științifice și, la o
avem acum, într-o frumoasă ediție, căreia
ingrijitorul i-a adăugat, pînă, o postfață și un
vast aparat de note critice cu menirea de a
stărua opera în peisajul bibliografic al specialis-
tiliții și de a-l confrunta rezultatele cu ceea ce
știința a dobîndit între timp. Sint comentarii
judecătorești, care aduc la zi datele despre eposul
și la lumină aportul Părvanului. Schițe,
diagrame, statistici, tabele, crochuri; și hărți
planuri de așezări ș.a. atestă, în cuprinsul co-
mentarilor, progresive realizate. Ele nu modifi-
că însă schema generală a lui Părvan,
„construcția în limile ei mari rămîne intactă”.
Premisa metodologică a acestei construcții —
autonomia culturilor preistorice și protoistorice
din spațiul românesc — se văd-este deplin ac-
tuală, noile investigații n-au făcut decît să-l
fortifice baza factuală. Numai că Părvan n-a
absolutizat autonomia, ci l-a pus mereu în
relație cu altăritatea etno-culturală, parca spre
a nu preveni contra oricărui exagerări. Con-
cluzia comentatorului a judicioasă: „Chiar dacă
Informația este depășită și mult îmbogățită de
descoperirile mai noi, chiar dacă reconstituirea
sint astăzi modificată prin artele mai fine și
mai complexe și chiar dacă sistemele noastre
de referință s-au schimbat, căpătînd calitatea
unei mari adevărate realități locale,
Gelică rămîne o carte clasică de gîndire istorică,
un punct de referință de care nici o altă gîndire
arheologică nu poate face abstracție, un punct
de plecare întru o reconstituire și noi exegze”
(p. 59). Astfel motivată, noua ediție a Gelicii

comportă un dobru rost: științifice și cultural.
Pe tîrîm științifică, ea obligă, pe specialiști,
într-o mai largă măsură, la eforturi integra-
toare, la acea nouă sinteză pe care editorul o
și recomandă. Pe tîrîm culturală, ea înlesnește
accesul la un text care de la înțila aparține
n-a conținut să încete spiritele, determinîndu-le
la cristalizarea de pozitive în raport cu valorile
autohtone. Se va vedea astfel că în concepția
lui Părvan, raonulul dintre autohton — autohton
era unul foarte complex și că el n-a situat
nicînd factorii respectivi într-o opoziție ma-
nifestă, ci l-a pus în rînduile dialectic, sub-
liniînd tensiunea creatoare generată de această
relație. Ceea ce editorul a ținut să releve din
exemplul Gelicii e problema „metodei ca act
de gîndire, nu ca set de tehnici specifice” și
aceea „sarpantă conceptuală” care îngăduie sin-
teza. Sub acest unghi, lectura operelor e mereu
profitabilă și mereu actuală. Ea îndeamnă de-
opotrivă la eforturi analitice și la sinteză, la
restituirea mințioasă și la zbor înalt, capabil să
asigure perspectiva integratoare. Ne odîhnim
în Părvan? Parafrazîndu-l pe filosof, eu
puten spune că așa se întîmplă ori de cîte ori
nu ne dăm ostensala de a forța cunoșterea
în dublul sens recomandat de opera marelui
cîntăreț. Operă impresionantă atîc ea acumu-
larea de fapte, cit și sub unghiul construcției,
Gelică e un îndemnul perpetuu la asocierea spiri-
tului analitic cu sinteza, un îndemnul totodată
la asumarea curajoasă de mari proiecte, la acea
„luptă cu sfinzul” pe care orice istoric auten-
tic e merit să o poarte.

* Vasile Părvan, *Gelică: o protoistorie* a
Gelicii, ed. îngrijită, note comentate și post-
față de Radu Florescu, Ed. Meridiana 1982,
695 p.

Adio, Europa!... (xiv)

Urmare din pag. 1

Așteptam, zic. Fumînd și stînd într-o dulce
năuceală. Ce era, de fapt, adevărat, din toate
acestea?

„A pășit mină în mină cu obiectul pasului
și mergînd spre iorenul în care dragostea
aruncă o victimă...”

Se aude o bătaie scurtă în ușă; zic: Intră! și
companionul meu intră și se miră și mă privește
ca pe un mort eșuat în vitrină.

Îl salut, îl sîrut, și-i zic: „Cercetarea caracte-
rului special, — raportată la individualism, —
și impresionismul solitar, guvernează toată
gîndirea Nordului... Valorile lui morale de o
trăzîc înaltă...”

Mă măsoră bonom și odîhnit. Zîmbește.

— Colega, azi, dacă îți bine minie, va trebui
să plecăm.

Evident...
— Te-am căutat azi-noapte. N-ai fost...
— Am fost.

— Doamna?

— Nu știu...
— Adică?

— Nu știu...
— Surde. Mesteacă sau scoate ceva din cei doi
sau trei dinți albi.

— Vrei să coborim?

— Da!

Coborîm și ne d

Poeme de Rainer Maria Rilke

IN ROMANEȘTE DE AL. ANDRIȚOIU

DIN POEMELE FRANCEZE

Din ciclul „Ferestre”

VI. Ferastro, tu măsură-n așteptare, deplina suprafață...

Tu ce aștragi și-alungi, schimbînd teripul, ca marea schimbîndu-se...

Jalon pe compromisa libertate din soarta-ne precară, pur punct prin care sîntem unite...

VII. Cum intru totul tu vei adăga, ferastro, sensul miturilor, trează...

Pe cel distrat sau numai lenevit ești tu aceea ce-l asistez în pașină...

Pierdut în vag plicet de-altfel, la fel stă în pervazul tău un prunc...

Vedem apoi amante care fac înarmurite, albe și sfoase, — asa cum fluterele prins în ea...

IX. Ferastro, te vom iscodi să-adăgi sălii zvucile, mari numere neimbinabile...

Tu, cadră-n care sta lumeste aceea ce-n delicii date făcea un lucru lent ce scade...

Ferestră-a formelor vorbite-n carafa germinării pură, galop ce-nchizi vază centură...

X. Ea, ore dulci petrece stînd la geam, cu aplecări demoele, ore marginale flinței sale...

Și, precum lepurele, cînd se culcă, labele-și întinde, și-n vis instinctul îl surprinde...

ea-n lucruri ordine punind, — retrage miinle-n recul și-n jurul lor stă adunată...

Niel miin, niel sîn, niel umeri, lată ! — niel surful ei, — nu zic : destul !

XL. Fiindcă odată te-am văzut vechind la ultima ferestră, te-am înțeles. Și mi-am bîut genunea vastă...

Miini albe-mi arătai înșine-n beznă lungă și-al hotărîi, — alunecă că tot ce-mi scapă, — val ! — din suflet să-mi alungi.

Ti-e martor gestul : are de-adio, lung, pîrînit că-lară mă prechimbă-n vînt, mă varsă-n fluvîu larg.

Din ciclul „Cinezi” II. Tă lampă-a scrii, calmă consultantă, inna nu mi-oi poți desvălîi...

Esti lampa, studiosului, țînzind, din cîmîi cînd, umil, să se oprească, de constrîngeri...

REVISTA STRĂINĂ

● INTERESANTĂ cercetare publică Werner Schulze Reimpel cu privire la spectacolele de teatru din țările de limbă germană...

● TRECUTUL INFIGORANT al reprezentării și atracțiilor naziste este încă o dată evocat în piesa „Fratele Eichmann”...

● SUB TITLUL „Ajutor pentru autorii talentați”, Wolfgang Minaty analizează o problemă de mare interes : „Cum să încurajezi literatura ?”

● 544 DE CARTE, ziar, afișe, fotografii și scrieri inedite constituie expoziția Bibliotecii germane din Frankfurt...

IV. De cite ori, acestor flori le-am spus alese dolocanțe, ca acul finelor balanțe...

Căci orice astru-l prea confuz să ne amestece frîmîntul, Nieli vajnicul și nici plîpîndul...

Umoarea noastră schimbăciosă, revolta-n lipit ce se-așită, fără doar răbdătoare masă...

Sub ochiu-ne stîngher, Sufletul — pasăre zboară. Acest prea dulce cer balansul și-i pogorâr

in timp ce noi plecăm sub noiri cu-nindere mare. — Mihniți deci să ne-ncontăm de-adresele lor luctoare !

XXXIX. Prieleni dragi, din voi n-o să negem pe nimeni : nici flința rătăcită...

Adesea omul, fără voia lui, oprește cu un gest sau o privire Cețoasa față din ce-a fost și nu-l...

Necunoscutii ? El au partea lor, în singura traducere în chineză a „Cărții lui Marco Polo”...

Primăvara VIII Lumina asta oare poate să ne dea lumile-n ofrandă ?

Oare de sine-l ne-a legat ea care ni se-asmutește și tremură-și-mprejmuiește și ne dă rezam fermecat ?

Umbră cu frunze de mătăsoasă de peste drum, dinșpre grînar, bruse, într-un gest familiar...

Ci între masa de polei și de-o clorofilă cînd, privește-ți clipa naltă cînd nobila natură...

Și ab, frumoasa ! Umărul îl gol clar privilegiu ce-nzăndrind impune...

Văzuți în ochiu de animal vială, — vasta ei măsură, calm ideal imperial...

E-o fiară ce se va-nfrisa, de-a se-alina înocentă și, peste palinștea bogată...

Ciuta O, ciută, ce frumos interior de antice păduri în ochi-ți-abundă...

Dar totuși izvodeste dintr-o lungă suptele-a saltării grațiale.

Încheiere Spun tuturor : adio ! Grăbită, despîrtirea, eu, din copilărie, o am depriș înecet...

dar peca ce rămîne va re-ntregi alunei cînd simți că bucuria, — meru nerăbătoare...

Livezi IV

În stări de grații ce vor face apușii zel, din funcții scoși. Trecutul rustic ne complace-n a fi-njelepti, copilăroși.

Acoperiți cu cofuri rupte din zumzet de insecte — ei azi pun orinduală-n fructe, după zeiscul obicei.

Și cad apoi în neființă ca părășii ai altel firi — Cel ce arar ne amenință sint zeli fără-nclieticri

Subtilul e-o plecare, poate. — Ceva din noi nu s-a supus și, neurmindu-ne, s-a dus...

Suprema artei întîlnire nu e doar dulce bun rîmas ? Dar muzica ? Nu-i respivire...

Sub ochiu-ne stîngher, Sufletul — pasăre zboară. Acest prea dulce cer balansul și-i pogorâr

in timp ce noi plecăm sub noiri cu-nindere mare. — Mihniți deci să ne-ncontăm de-adresele lor luctoare !

XXXIX. Prieleni dragi, din voi n-o să negem pe nimeni : nici flința rătăcită...

Adesea omul, fără voia lui, oprește cu un gest sau o privire Cețoasa față din ce-a fost și nu-l...

Necunoscutii ? El au partea lor, în singura traducere în chineză a „Cărții lui Marco Polo”...

Primăvara VIII Lumina asta oare poate să ne dea lumile-n ofrandă ?

Oare de sine-l ne-a legat ea care ni se-asmutește și tremură-și-mprejmuiește și ne dă rezam fermecat ?

Umbră cu frunze de mătăsoasă de peste drum, dinșpre grînar, bruse, într-un gest familiar...

Ci între masa de polei și de-o clorofilă cînd, privește-ți clipa naltă cînd nobila natură...

Și ab, frumoasa ! Umărul îl gol clar privilegiu ce-nzăndrind impune...

Văzuți în ochiu de animal vială, — vasta ei măsură, calm ideal imperial...

E-o fiară ce se va-nfrisa, de-a se-alina înocentă și, peste palinștea bogată...

Ciuta O, ciută, ce frumos interior de antice păduri în ochi-ți-abundă...

Dar totuși izvodeste dintr-o lungă suptele-a saltării grațiale.

Încheiere Spun tuturor : adio ! Grăbită, despîrtirea, eu, din copilărie, o am depriș înecet...

dar peca ce rămîne va re-ntregi alunei cînd simți că bucuria, — meru nerăbătoare...

CHINA '82 (IV)

Întoarcerea lui Marco Polo

dacă nu ar fi fost „prins” cu adevărul Marco Polo ar fi rămas poate cel mai mare mincinos al tuturor timpurilor.

Si așa s-a crezut destul că spusele lui din „Descoperirea lumii” erau alt de „gogonate” incit înghețau apele, și că descendentul...

Si cum s-a fie crezut cineva care venea după o absență de 24 de ani să spună că civilizația țării de la capătul drumului mărităsi era superioară...

Era Cristofor Columb, care și-a zis că, dacă pământul este cu adevărat rotund, n-avea decît s-o pornească spre apus, peste Atlantic, pentru a ajunge în răsărit...

Cert este că în 1985, cînd l-am întrebare pe cărturarul chinez pe care l-am întilnit, ce credeau ei despre Marco Polo, acestia au ridicat din umeri spunîndu-mi că documentele de epocă nu pomeneau nimic de el.

Un singur traducere în chineză a „Cărții lui Marco Polo” data din 1913, și se aseamănă lui Wei Y, refăcută după tălmăcirea engleză semnată de William Marsden.

Si totuși, în ultimii ani, în China au apărut noi editii ale istorisirilor marului călător, cartea acestuia devenind un adevărat „best-seller”.

Oare de sine-l ne-a legat ea care ni se-asmutește și tremură-și-mprejmuiește și ne dă rezam fermecat ?

Umbră cu frunze de mătăsoasă de peste drum, dinșpre grînar, bruse, într-un gest familiar...

Ci între masa de polei și de-o clorofilă cînd, privește-ți clipa naltă cînd nobila natură...

Și ab, frumoasa ! Umărul îl gol clar privilegiu ce-nzăndrind impune...

Văzuți în ochiu de animal vială, — vasta ei măsură, calm ideal imperial...

E-o fiară ce se va-nfrisa, de-a se-alina înocentă și, peste palinștea bogată...

Ciuta O, ciută, ce frumos interior de antice păduri în ochi-ți-abundă...

Dar totuși izvodeste dintr-o lungă suptele-a saltării grațiale.

Încheiere Spun tuturor : adio ! Grăbită, despîrtirea, eu, din copilărie, o am depriș înecet...

dar peca ce rămîne va re-ntregi alunei cînd simți că bucuria, — meru nerăbătoare...

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

Unchiul și tatăl lui Marco sînt interpretăți de doi englezi — Denholm Elliot și, respectiv, Tony Vogel, iar în rolul prințesei Cocachin apare tinăra actriță japoneză Isida Yuchi.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

Cinematografia chineză — Imi spune Long Hing — realizează într-un singur an între 90 și 100 de lung-metraje artistice, adică tot atitea cîte s-au produs într-un deceniu întreg de „revoluție culturală”.

BALCANICE

BRANISLAV PRELEVICI

Capul meu

Mi-au văzut capul în vitrina biroului de obiecte pierdute

Mi-au vorbit despre cum arăta în rama albastră

Iar eu nu mai terminam Să completez semnamentele

Imi va trebui mi-am spus imi va trebui

In românește de Dumitru M. Ion

SPORT

Dorul de brînduși

Una februarie este cel mai frumos arbore de rezonanță : uită în păcăt și se mistuie virtutea.

Peste trei zile plic la Kaiserlautern, de unde va voi transmite vești cu albastru de Voronec, fiindcă eu cred că acolo vom invinge sau, în cel...

mai rău caz, vom face un meci egal, dar piină atunci vreau să vă spun marea mea bucurie : sîntem în ajunul Mîrșorului, sîntem la ora...

brînduselor violete de așteptare gura, ninge cu ploaie de aur. La noi la Brăila, unde Dumnezeu este de genul feminin și i chioară, se petrec...

în partea întâi a lumii marile căderi de mușceni, căderi de cristăli, înfrîngerea bubului de Jalea și fulgerături în gheață Acum, pe malul Dunării, iau naștere cele mai surprinzătoare...

intîmplări. Cîinii mîncină pelin, iar mîșcări sau foc dintr-o brîncă de soare. Totul se întîmplă anapoda, exact ca și în Cupa României, fecundă în smîrlecăli și în cercuiri de lumă.

În ajun de Mîrșor cine casă se bate cu lopata peste gură și adormiți pe vorbă regreță timpul țipărului pus sub observație. Studiind într-un minut și jumătate toate afacerile din gaisprezicibile...

Cupei României am ajuns la concluzia că foarte mult pricep greu și uită repede. Nu vorbesc despre timpului din nastere, ci despre doșteții păcăliți. Mie nu-mi pare foarte rău că s-au calificat pentru optimi și echipe care n-au...

nici în clin nici în mîinecă și nici în bazoane cu fotbalul. E dreptul lor. Dor găsesc că e și dreptul meu să spun că uncor am face mai bine să jucăm fotbal în luna marile decît în...

grigurosu februarie. Fie și numai pentru ciștiri. Pentru că, vrem nu vrem, fotbalul se joacă pe bani mulți și noi încreșam foarte puțin.

Dar dacă tot pierdem, să pierdem măcar la un gol diferentă. Mai mult nu ne trebuie și nici n-avem nevoie. Mi se arată de un demon albastru...

vreau să mă întreb : „Nea Fane, dacă tot plici în R.F. Germania, de ce nu tacîi din gură ?” Uite că nu vreau. Si mai uite că nici nu poel. Sade omul rezemat de geam și-si pune...

întrebări asupra fulguelii. „Mai cade, mai vine sau se mai duce dracului ?” Nici una, nici alta, nici două, nici staționam. Ca apele Dunării la Drocnova, dimineată, cînd se dă buletinul hidrologic și eu n-am un pahar de vin lîngă...

masa de lucru. Pe vremuri, meteorologii aminteau și de Valea Călugărească ! Dealu Mare sau Virteșcoiu. Le-a înzăpezit dumnezeu limba, sau locuțitelor lui. Dar să ne întoarcem la oile noastre, destul de bătute și sumare tunse. Cupa României se petrece în afara spectatorilor.

Chiar nu ne plac banii românești ? Chiar nu vrem să ciștigăm ? Chiar ne spoim casa cu brazdă de zambile și nu vrem să vedem trandafirul de sub ferestră ? Sînt convins că ne înșelăm unul pe altul de prea multă vreme. Prin urmare și de aceea mă întorc la Universitatea Craiova cu care voi fi...

miercuri înimă lîngă inimă. S-ar putea ca în pauza meciului să vă spun două-trei cuvinte frumoase. Dacă va fi rîu, îl voi lăsa pe alții. Dar va fi bine. Imi cîntă lîngă timpă cel dintîi coroz luncînd din suduri mediteraneene către micănoaptea noastră învînsă de dorul brînduselor. Vom ciștiga. Vom fi din nou mai buni.

Dar să nu uităm că acasă nu stim să jucăm ca-n deplasare. Sîi nu uităm că cel mai greu e pe prispă noastră. Imi pare rău de lice Balaci că niciodată nu e acolo unde trebuie. Nădăjduiesc ca și lui să-l pară rău... Altfel e rău, Hee !

Fănuș Neagu

Lucafaarul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA

Redactor șef : Nicolae Dan Frunteletă. Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncți), Teodor Bals (secretar responsabil de redacție)

REDACTIA : București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRATIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 80 74 95 Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘTIINȚII”